

Düşünüm

Sayı 6 / Şubat 2018

U.Ü. Atatürkçü Düşünce Topluluğu

SEVGİ VE UMUTLA...

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere mirası olan cumhuriyetimiz, O'nu yitirීමimizle birlikte dipsiz bir bataklığa saplandı sanki. Durmaksızın artan bir ivmeyle gericiliğin, yayılmacılığın, yoksulluğun, tembelliğın ve ahlaksızlığın karanlığında eriyip tükeniyor. Yurdumuzu tüketenlerin alaylı gözleri, halkın mağrur bakışlarıyla kesişiyor. Aydını, öğrencisi, emekçisi; içi alaz alaz yansa da dili tutulmuş, elleri bağlanmış gibi bekliyor.

Atatürkçü Düşünce Topluluğu olarak, her türlü olanaksızlığa karşın bu gidiş tersine çevirmeyi, özbeöz sorumluluğumuz sayıyoruz. Bu karşı çıkışımızın yöntemini belirlerken gerçekçi, tutarlı, bilgili ve direktken olmamız gerektiğini biliyoruz.

Yalnızca eylemde bulunarak, yürüyerek, slogan atarak; benzer düşüncede olduğumuz insanlarla bir araya gelip karşılaştığımız olaylara atıp tutarak bu sıfatlara sahip olamayacağımızın da bilincindeyiz.

Üzerimizdeki karanlığın ancak bilimle, sanatla, felsefeyle ve bunları temel alan her türlü düşünsel eylemle aydınlatılabileceğini görüyoruz. Dolayısıyla her türlü öznel varoluşun temeli olan üretme eyleminin içinde bulunmayı, özlem duyduğumuz aydınlık günlere ulaşmanın zorunluluğu sayıyoruz.

Seçkin ve yetkin bireylerin ortak özelliğı olan üretme alışkanlığını üniversitemize kazandırmak istiyor, bu uğurda çalışıyoruz. Kurtuluşumuzun olanca yöntemi, bundan ibarettir.

“Eğer bir milletin kurtarıcıya gereksinimi yoksa artık millet olmuştur. Sakın kurtarıcı bekleme; yoksa sana karşı olan vazifemi yapamadım sayarım.”

Mustafa Kemal Atatürk

NEDEN "DÜŞÜNÜM" ?

Düşünüm, sözcük anlamı olarak -her ne kadar TDK bu sözcüğü "düşün" sözcüğüyle eş anlamlı varsaysa da- yapım eklerinin köke kattığı anlam göz önüne alındığında: Düşünme işinin öncesi, düşünme süreci ve düşünme eyleminin sonucu olmak üzere bütün bir zaman aralığını kapsayan olgu demektir. Haliyle düşünüm sözcüğü, burada yapılan işi çok güzel biçimde özetliyor.

Dergi çıkarmak, Atatürkçü Düşünce Topluluklarının yapabileceği en temel etkinliklerden biridir. Adı üstünde bir düşünce topluluğu olan Atatürkçü Düşünce Toplulukları, bu yolla düşünüm olgusunu en açık seçik biçimde ortaya koyabilirler; zira dergi yahut herhangi bir süreli yayın, düşünümün belirgin bir görüngüsüdür. Bu görüngü, düşünmek işinin yapıldığını, üzerine düşüldüğünü ve sonuçlandığını ortaya bir ürün koymak suretiyle kanıtlar. Bu kanıt, topluluğun varoluş nedenini gerçekleştirdiğini gösterir ve topluluk üyelerine haklı bir doygunluk verir. Bu doygunluk kuşkusuz ki aslında bir ödüdür. Hem yazarların hem de okuyanların kendisini geliştirmiş olmasının bir ödülü.

Kuramsal anlamda birtakım noktalar açıklığa kavuşturulmuş olsa bile ortaya konan kılıfsal örnekler, süreli yayın anlayışının pek de istediğimiz bilinçle gerçekleşmediğini gösteriyor. Bir kere izleğin muhatabı olan görüngünün ölçütünü "süreli" olarak belirlemek büyük önem arz ediyor. Zira tek seferlik yayınlar, bize sürekliliğe ilişkin bir düşünce veremez. Oysa ki aslolan başarı, bir süreçtir; dolayısıyla süreklidir. Haliyle sürekli olmayan bir işin başarısından kolay kolay söz edilemez. Başarının sürekliliğinin kanıtlanması; bunun yanında hem dost hem de düşmanımızın giriştiğimiz işi sonuçlandıracağımızdan kuşku duymaması adına ortaya konacak ürünün süreli yayın olması yeğlenmelidir.

Ancak ürünün sürekli olması, başarı ölçütlerinin yalnızca biridir. Ortaya konan ürünün içeriği de önemlidir. İçeriksel ölçütlerin ilki, süreli yayının yayım aralığıdır. Gerçekçi bir bakışla bir üniversite topluluğunun günlük ya da haftalık bir yayın çıkaramayacağı varsayılırsa ortaya uygun olarak üç seçenek çıkmaktadır: Yıllık, dönemlik ya da aylık yayın. Üç seçeneğin her biri nesnel biçimde sürekli olsa da yeterlilik etmeni o denli nesnel değildir. Düşünce topluluğu olmak, yani düşünmek işini düzenli olarak gerçekleştirdiğini savlamak; hele hele bunu Atatürkçülük gibi son kerte devingen bir düşüncü çerçevesinde gerçekleştirdiğini ortaya atmak, sözü edilen öznel değerlendirmenin yeterli olarak onanmasını güçleştiriyor. Hiç çekinmeden söylenebilir ki Atatürkçülük dendiğinde işin içine doğrudan doğruya özveri giriyor. Haliyle yeter ölçüt yahut ciddiye alınacak yayım aralığı, kendisini aylık olarak belli ediyor.

Kimi çevreler aylık olarak yayın yapmaktansa "büyük bir hazırlık kapsamında" dönemlik ya da yıllık bir yayın hazırlamayı, aylık yayına yeğ tutmaktadır. Ne yazık ki bu söylemler, insanların kendisini kandırmasından ibaret; zira o "büyük çalışma" hiçbir zaman koca bir dönemi ya da yılı değil, en fazla bir iki aylık dönemi kapsayacaktır. Dolayısıyla o "büyük çalışmaların" her ay ortaya konabilmesi olanaklıdır. Haliyle uzun yayım aralığına iye çalışmaları başarı olarak adlandırmak, bizim öznel değerlendirmemiz içerisinde çok zordur.

İçeriksel ölçütün bir diğer ayağı ise içeriği oluşturan kişilerdir. Buradaki temel nokta kişilerin niteliği değildir; çünkü sürekli olarak içerik üreten bireylerin niteliği doğal olarak gelişecektir. Hatta süreli yayının en büyük amacı, yazarlarının gelişimini sağlamasıdır. Asıl göz önünde tutulması gereken, o ürünü ortaya koyan kişilerin kim olduğudur; yani bunların topluluk üyeleri olup olmadığıdır. Herhangi bir Atatürkçü Düşünce Topluluğunun herhangi bir yayını, o yayını oluşturan kişilerin topluluğa üye olup olmamaları ile dolaysız olarak ilişkilidir. Tersine durumda yayın, topluluğun ortaklaşa olarak ortaya koyduğu bir ürün olmaktan ziyade özünde topluluğa herhangi bir düşünsel yararda bulunamayan, düşünümün aslında ortaya konmadığı yüzeysel bir etkinlik olacaktır.

Bu ölçütler çerçevesinde ortaya konmuş görüngüler, Atatürkçü Düşünce Topluluklarının ortaya koyabilecekleri biricik ürünlerdir. Uğraşısına başlanacak yayınların yukarıda tartışılmış ve savunulmuş görüşler doğrultusunda hazırlanması; örneklendirilmiş yanlışlardan kaçınılması; insanın Tanrıya en yakın olduğu "üretme" ; bir anlamda "yaratma" anının en verimli biçimde kullanılmasını sağlayacaktır.

BURSA NUTKU

Eray KILIÇ

1 Şubat 1933... İbadetin ve ezanın Türkçeleştirilmesine ilk ciddi tepki Bursa'dan gelmişti. Ulucami'den slogan ve tekbirlerle yürümeye başlayan bir grup, önce Evkaf Müdürlüğü'ne, ardından da Vilayet'e gelerek eylemini sürdürdü. Olaya polis müdahale etti. O sırada yurt gezisi nedeniyle İzmir'de olan Mustafa Kemal, olayı 3 Şubat'ta dönemin Belediye Başkanı Muhittin Dinçsoy'dan gelen *"Bursa'da irticai ayaklanma oldu."* telgrafıyla haber alarak yola çıktı ve 5 Şubat tarihinde Bursa'ya geldi. Yapılan incelemelerin ardından olayın düşünüldüğü kadar büyük olmadığı anlaşıldı. Ertesi akşam düzenlenen yemekte ise konu cemaatin yürüyüşüne gelmişti. Söylenenlere göre *"Bursa gençliği olayı hemen bastıracaktı, fakat zabıtaya ve adliyeye olan güveninden ötürü..."* şeklinde bir konuşma geçmesi üzerine Mustafa Kemal, konuşan kişinin sözünü keserek, *"Bursa Nutku"* olarak anılan şu sözleri söyledi:

"Türk Genci, devrimlerin ve cumhuriyetin sahibi ve bekçisidir. Bunların gereğine, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Yönetim biçimini ve devrimleri benimsemiştir. Bunları güçsüz düşürecek en küçük ya da en büyük bir kıpırtı ve bir davranış duydu mu, "Bu ülkenin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adalet örgütü vardır." demeyecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla; nesi varsa onunla kendi yapıtını koruyacaktır.

Polis gelecek, asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, "Polis henüz devrim ve cumhuriyetin polisi değildir" diye düşünecek, ama hiç bir zaman yalvarmayacaktır. Mahkeme onu yargılayacaktır. Yine düşünecek: "Demek adalet örgütünü de düzeltmek, yönetim biçimine göre düzenlemek gerek."

Onu hapse atacaklar. Yasal yollarla karşı çıkışlarda bulunmakla birlikte bana, başbakana ve meclise telgraflar yağdırıp, haksız ve suçsuz olduğu için salıverilmesine çalışılmasını, kayrılmasını istemeyecek. Diyecek ki: "Ben inanç ve kanaatimin gereğini yaptım. Araya girişimde ve eylemimde haklıyım. Eğer buraya haksız olarak gelmişsem, bu haksızlığı ortaya koyan neden ve etkenleri düzeltmek de benim görevimdir."

İşte benim anladığım Türk Genci ve Türk Gençliği!"

Bu sözler, ilk defa Rıza Ruşen Yücer'in 1947 yılında yazdığı *"Atatürk'e Ait Birkaç Fıkra ve Hatıra"* adlı kitapta yer aldı. Ardından gençlik arasında yüksek

kabul görürken bir kesim tarafındansa halkı anarşist eylemlere sevk ettiği düşüncesiyle reddedildi. Sonunda, 1966 tarihinde, Türk Tarih Kurumu oy birliğiyle sözlerin Mustafa Kemal'e ait olduğunu kabul etse de okunması ve basılıp dağıtılması ancak 1975 yılında Türk Tarih Kurumu'nun yeniden onay vermesiyle olanak bulmuştur.

Elbette Mustafa Kemal'in bu sözlerinden rahatsız olan kitle, karşıdevrimci kitleydi. Çünkü gençlik, devrimlere sahip çıkıyordu. Hatta daha da ileri götürmek adına politikacıları, adalet örgütünü, polisi veya askeri beklememiş; harekete geçmiş ve en önde yer almıştı. Gerektiğinde yürümüş, gerektiğinde eline silah almış, gerektiğinde işkenceyi hatta ölümü göze almıştı.

Bunun için ağır bedeller ödendi. 28 Nisan 1960'ta Turan Emeksiz ve Nedim Özpolat'ı yitirdi gençler İstanbul Üniversitesi'nde. Yılmadılar, sahip çıktılar mücadelelerine. 68'de gençlerin yüreğindeki yangın, göğüs kafeslerinden taşı aydınlatmak için yarını. Boykotlar, yürüyüşler, protesto gösterileri birbirini izledi. Ardından Amerikan 6. Filo'suna *"Go home yankee!"* dediler, ellerinde Amerikalıların golf sopaları vardı onları denize dökerken. 23 Eylül 1969'da Taylan Özgür'ü kaybettiler; yetmedi, Nurhak'ta Sinanlar, Kızılder'e Mahirler, Ulucanlar'da Denizler düştü karanlığın koynuna. Bir bir söndürmeye çalışırken fikirlerinin, yüreklerinin ateşini; daha da harladılar. Büyüdü karanlığa öfke, 80 sonrası daha da harcandılar; Necdet Adalı, Erdal Eren, Behzat Firik ve daha niceleri *"Bir sağdan, bir soldan."* denilerek yittiler. Ama tükenmedi gençlik, halkının bağrında yoz karanlığa direnmeye devam etti. Ne orduyu bekledi kavgaya atılmak için ne de kendini kurtarmayı. Darbeden sonra sindiği sanılan gençlik çıktı kabuğundan, bir *"Haziran"* döneminde. Yaşına başına bakmadan; *"15'im, 19'um."* demeden Ali İsmailler üstlendi kavgayı, Berkinler, Ethemler...

Gençlik yıllardır, Mustafa Kemal'in bıraktığı yerden sürdürüyor mücadelesini, yılmadan, durmadan, inançla; ve sürdürmeye de devam edecek.

"Güneşi zapt edeceğiz güneşin zaptı yakın!"

TÜRKİYE'DE DEVRİM ve KARŞIDEVRİM

Arda ÖZTÜRK

Devrim, dolaysız olarak kimliği ve varoluş nedeni ile karşıdevrimin öncüsüdür. Burada karşıdevrimin gücü ve büyüklüğü önemsizdir; zira karşıdevrimi üstlenecek sınıfların artık yitirecek hiçbir varlığı kalmamıştır.

Türkiye'de devrim, Avrupa'daki örneklerinden ayrımlı olarak sınıfsal yapılara bölünmüş uygar bir toplumda değil; dinsel ölçütlerle ayrılmış bir imparatorlukta gerçekleşti. Dolayısıyla devrimin itki gücü iktisatsal sınıflardan değil, her türlü akçalı(mali) çıkardan bağımsız bir aydın sınıfının öncülüğünde gerçekleşti; düşüngüsü (ideoloji) da erkincilik (liberalizm) ya da toplumculuk (sosyalist) değil, Atatürkçülük idi.

Türk Devrimi ile uygarlaşma yarışına geri dönen Türkiye, devrim önderini yitirmesiyle birlikte tutucuların karşı çıkışına sahne oldu. Tarihin kanıtladığı üzere Atatürkçü yöneticiler, bu karşı çıkışa gereken yanıtı veremediler; ve karşıdevrim süreci başladı.

Karşıdevrim kavramını anlamak için öncelikle devrim nedir, onu iyice bilmek gerekir. Dolayısıyla sorulması gereken iki temel soru vardır. İlki **“Devrim nedir?”**, ikincisi ise **“Neden yapılır?”**.

Devrim kavramı, tarihsel bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Hatta denilebilir ki insanlık tarihi ne denli eskiyse devrim tarihi de o denli eskidir. Belirli zaman aralıklarında geçerli yol olan yöntem ve kurumlar, birtakım toplumsal ve bilimsel gelişmelerin ardından eski geçerliliklerini yitirirler. Dolayısıyla ilgili kurum ve yöntemlerin, çağdaşları ile değiştirilmeleri gerekir. Gelgelelim eski düzenin en tepesinde bulunan sınıf, haliyle halihazırda var olan düzenden yüksek çıkarlar sağlamaktadır. Kazancı ve toplumsal saygınlığı öncül düzene bağlı olan sınıf, uzun süre boyunca kendisine sakladığı bu ayrıcalıkları korumak isteyip asıl toplumsal gelişmeyi sağlayacak olan çağdaş kurum ve yöntemlerin geçerli kılınmasına tepki gösterir. Göstermediği takdirde toplum katmanları arasında en üstte olmak özelliğini yitirir. Eski düzenin çıkar sağlayan sınıflarının bu davranışına tutuculuk(muhafazakarlık) adı verilir.

Tutucuların bu tepkisinin temel nedeni, toplumsal itkinin değiştiğinin bilincine varmalarıdır. Toplumsal itki gücüne iye(sahip) olmak demek, ilgili dönemin siyasal ve iktisatsal gücünü elinde bulundurmaktır. Belli bir süreden sonra çağın gereksinimlerini karşılayamayan tutuculara karşı yeni

itki iyeleri, toplumsal gelişmelerini sürdürebilmek için bir savaşım(mücadele) vermek zorundadır: Siyasal ve iktisatsal gücü ele geçirme çabası. İşte bu savaşıma, başarılı olduğu takdirde **“devrim”** adı verilir. Bu eylemin nedeni ise apaçık biçimde çağı yakalamaktır.

Gelgelelim çağın etkin sınıfına toplumsal itki olma özelliğini veren etmenlerin devrim sonucunda kazanılması, yeni savaşımın habercisidir. Eski gücünü yitiren tutucular, onu yeniden kazanmak için örgütlenerek karşı koymayı sürdüreceklerdir. Tutucuların, devrime karşı giriştikleri savaşımında başarılı olmasına ise **“karşıdevrim”** denir.

Türk Devrimi denildiğinde, kuşkusuz ki Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilmiş olan devrim kastedilir. Bu devrimi gerçekleştirenler, Osmanlı çağcılılaşmasının(modernleşme) etkisinde yetişmiş kişilerdir. Dolayısıyla bu sürece biraz olsun eğilmekte yarar var.

“Modernleşme, Osmanlı ülkesinde salt değişen dış dünyanın zorlamasıyla meydana gelmedi. Yaşamın var olan kalıplarının kırılması yalnız buhar medeniyetinin limanları, demiryolları ve bankalarının eseri değildi. Şark, kendi bilincinde de yaşadığı zaman çizgisinin, değişen çevre dünyasının farkına vardı.”(Ortaylı, İlber, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, Timaş Yayınları, 42. Baskı, İstanbul 2015, s. 13.) Tanzimat ve Islahat fermanlarının bayraktarlığı altında gelişen bu süreç, Batılılaşma olarak adlandırılmıştır. Bu noktada kimi yayımları karşıtı yazarların, bu fermanların tek nedeni, tek olmasa da en önemli nedeni olarak dış baskıları göstermesine bir eleştiri getirmek istiyorum.

Bu durumu, Yeni Osmanlılar'dan Genç Türklere dek Osmanlı aydınının Batı karşıtı tutumunun bir yansıması olarak görüyorum. Örneğin **“Ziya Paşa kesinlikle körü körüne bir Batılılaşma yanlısı değildi. Bir yandan Batı dillerini öğrenmenin önemini vurgularken bir yandan da Batılı edebi modellerin taklit edilmesine karşı çıkıyordu. Zira her medeniyetin kendine has özellikleri vardı.”**(Lewis, Bernard, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Arkadaş Yayınevi, 7. Baskı, Ankara 2014, s. 191.) Bu düşünce biçimi, yani uygarlık ile kültür kavramlarını birbirinden keskin çizgilerle ayıran görüş, Ziya Gökalp de dahil olmak üzere dönemin hemen hemen her Türk aydınında yerleşik durumdaydı; ta ki Atatürk'e dek.

“Hemen belirtmek isterim ki Atatürk'ün radikal modernleşme fikri, yalnız maddi ve teknik unsurlarda

değil, Türk cemiyetinde davranışları belli eden hayat görüşünde topyekun modernleşme kararı, bu son görüşün ışığı altında tamamıyla haklı görünür. Atatürk'e kadar Türkiye'de, bilhassa geleneksel toplumun mukavemeti sebebiyle, modernleşmenin yalnız teknikte ve usullerde mümkün ve arzu edilir bir şey olduğu görüşü hakimdi.”(İnalçık, Halil, Atatürk ve Demokratik Türkiye, Kırmızı Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 2007, s. 79.)

“Modernleşmede Atatürk inkılabı yalnız siyasal rejimde değil, düşünce ve toplum hayatında topyekun bir ihtilaldir. O, Batı'yı hayat felsefesi ile ve onun bütün sembolleri ve değer hükümleriyle benimsiyordu. 1925'te diyordu ki: “Medeniyim diyen Türkiye Cumhuriyeti halkı, zihniyetiyle medeni olduğunu ispat ve izhar etmek mecburiyetindedir“ 1927'de de: “Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen asri ve bütün mana ve eşkaliyle medeni bir heyet-i içtimaiye haline sokmaktır. İnkılabımızın asıl ilkesi budur.”

Dünya görüşünde değişiklik, hümanist Batı'yı örnek alan topyekun değişme; işte bu kelimelerde Atatürk'ün radikal devrimci modernleşme fikri ifadesini bulmaktadır. Amaç: Türk toplum düzenini, sosyal ilişkileri, dolayısı ile bunun tüm sembolleri, maddi ve manevi medeniyeti, Batı medeniyeti tipine çevirmek, radikal bir sosyal değişimi, inkılabı gerçekleştirmektir.”(İnalçık, Halil, Rönesans Avrupası, Türkiye İş Bankası Yayınları, 7. Basım, İstanbul, s. 359.)

Atatürk ile öncülleri arasındaki bu ayırım, neden Osmanlı düzeltimlerinin(reform) kökten değişimlere neden olamadığını; ama Atatürk'ün yaptıklarının birer devrim olduğunu açıklar. İşlerin yolunda gitmediğini gören Osmanlı, durumunu düzeltmek adına yüzünü Batı'ya çevirdi. Ancak uyguladığı yöntem eksik olduğu için istediği verimi sağlayamadı.

Rönesans, tam Türkçe karşılığı olarak Yenidendoğuş demektir. İnsanı temel alan, siyasal, iktisatsal ya da toplumsal her türlü egemenliğin yeryüzünde bulunması gerektiğini, göklerde bulunamayacağını savunan; eleştirel ve usçu(rasyonel) düşünceyi ilke edinen bu dönem, Avrupa'nın uluslararası yarışmada başa geçmesinin en önemli adımlarındandır. Yenidendoğuş, kafalardaki devrimdir. Matbaanın yayılması ile birlikte de yalnızca seçkin kesimler değil, tüm halk bu devrimden yararlanmıştı.

Türk Devrimi, yüzlerce yıl süren bu Yenidendoğuş sürecini on beş yıla sığdırmaya çalışmıştır. Böyle bir düşünsel dayanağı olan Atatürkçü dizgenin(sistem)

uygulamaları da elbette buna uygun olacaktır: *“Atatürk devriminin kalkınma siyaseti, bütünsel kalkınma modeli diye tanımlanabilir. Bu, topyekun kalkınmadır. Buna göre Batı'dan makineleri, aletleri, araçları, fabrikaları almak yetmez. Zira bu aldığımız teknolojinin arkasında Batı bilimi vardır. Onu da almazsak, aldığımız teknoloji iğreti ve köksüz olur. Demek ki teknolojiyi alırken bilimi de alacağız. Fakat bilimin üst sınırları felsefenin içine girmektedir. Dolayısıyla Batı'nın felsefesini ve onun parçası olduğu insan bilimlerini de alacağız. Tabii toplumsal bilimlerin de bilimin bir parçası olduğunu unutmayacağız. Fakat felsefenin gelişmesi için felsefenin sezgisel yönlerini, sanat ve kültürle ilişkisini göz ardı etmemek gerekir. Görülüyor ki teknoloji-bilim-felsefe-kültür ve sanat bir bütündür. Bunların verimli olabilmesi için düşünce özgürlüğü; bilime, kültüre, sanata, bunlarla uğraşanlara, buldukları kurumlara saygı göstermek ve değer vermek şarttır. Bu insan ve kurumların toplumsal, siyasal, dinsel dogmaların baskısı altında bulunmamaları gerekir. Atatürk'ün bütünsel kalkınma modelinde İstanbul Üniversitesi'nin kurulması, Sivas-Erzurum demiryolunun inşası kadar; konservatuvar açılması ve yeni harflerin kabulü, Nazilli Bez ya da Eskişehir Şeker fabrikalarının yapılması kadar önem verilen olaylardır. Hatta sanırım, yapılacak bir araştırma Atatürk'ün kültür olaylarına daha çok önem verdiğini gösterecektir.”*(Akşin, Sina, Kısa Türkiye Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, 20. Basım, İstanbul 2016, s. 224.)

Karşıdevrim, her şeyden önce sözünü ettiğim Aydınlanmacı yaklaşımdan yüzgeri etmek demektir. Bilimin, sanatın, felsefenin; kısacası uygarlığın ölçütlerini terk edip yerine keyfi ölçütler yerleştirmek demektir. Tutuculuğun doğası böyledir. Her zaman romantik bir tavır içindedir. Herhangi bir olayı olduğu gibi değil, görmek istediği gibi görür.

Bilimin en temel tanımının karşısındadır: *“Bilim, içerdiği ifadeler, gözlem raporlarını oluşturan ifadelerle yanlışlanabilecek düşünce sistemlerinin tamamına verilen addır.”*(Şengör, Celal, Dahi Diktatör, Ka Kitap, 16. Baskı, İstanbul, 2016, s. 18.) Buradaki anahtar sözcük *“yanlışlanabilir”* sözcüğüdür. Bir olgunun yanlışlanabilir olması demek, gözlemlenilebilir olması demektir. Oysa mutlak bilginin varlığını onayan romantik düşünceye iye tutuculuk, değerlendirme yapmak için böyle bir önkoşul aramaz. Dolayısıyla herhangi bir bilgiye *“Bu bilgi yanlış olabilir.”* diye değil, *“Bu bilgi doğru olabilir.”* düşüncesiyle yaklaşır; inanmaya eğilimlidir. Sorunlar üzerinde kafa yormadığından tutarlılıktan uzaktır.

Yaşamın temeline insanı değil, doğaötesi varlıkları yerleştirdiği için en temel kavramlardan habersizdir. Laiklikten, halkerkinden(demokrasi), sanattan, adaletten, tüzeden(hukuk) ve eleştiriden korkar. Korkar, çünkü bu kavramlara yabancıdır. Ancak yabancı olsa da bunların kendi kuyusunu kazmakta olduğunu bilir, bunları engellemeye çalışır.

Bu engelleme sırasındaki en büyük kozuysa devrimcileri “*elitist*” olarak yaftalayıp kendi sözde halkçı siyasalarıyla halkı kandırmaktır. Halkçılığın özünün ne olduğunu bilen Atatürkçü, gerektiğinde “*halka rağmen halk için*” kuralıyla devinir(hareket eder). Bu, tutuculuğun “*popülist*” tutumuyla kıyaslandığında, halk tarafından soğuk karşılanır. Hal böyle olunca “*eşitlikçi*” değil “*çoğulcu*” olan siyasal dizge içerisinde akıl alması güç bir kısır döngü oluşur. Tutuculuk, erkin(hükümet) mutlak hakimi olur.

Buraya değin yaşanan tarihsel olaylardan çok, iki kavramın -devrim ve karşıdevrim- algısal karşılıklarını açıklamaya çalıştım. Şimdi ülkemizde her alanda yaşanan karşıdevrime birkaç örnek vererek olayı somutlaştırmaya çalışacağım.

Atatürk'ün naaşını taşıyan 12 sayılandan(milletvekili) biri, bu hüznü dolu deneyimin ardından şu satırları yazmıştır: “*Taşı O’nu... Bir cihan götürüyorsun. Cihanlar yaratan bir insan götürüyorsun. Korkma, ezilmezsin. O, kendini ezilmeden taşıtmak için sana kendi kudretinden vermiştir. Başka şey düşünme. Dikkat et, bu tabutun içindeki varlığında da O seni taşıyor. Sen kendini taşıyor gibisin. Karanlık meçhullere dalma. Ellerinin üstünde en büyük hakikati götürüyorsun. O’na bütün katılığı, bütün acılığıyla dokunmaktasın. Buna mazhariyet her zaman mümkün olmaz. Kadrini bil. Başını öne eğ. Gözlerinin yaşını silmeyi düşünmeden O’nu taşı. Taşı, omuzlar üstünde en büyük hakikati taşımaktasın. Sen de bir yanından tut ve taşı.*”

Bırakma, zaman dar; çünkü hayat kısadır. Bu kısa mesafelere sonsuzluğu sığdırabilmek, herkese müyesser olmaz. Taşı, omuzunda bir namütenahilik olduğunu bilerek taşı. Asırlar götürüyorsun. Bu ağırlık ondan. Asırlar ve asırlar, O’nda bir hayat olmuştu; O’nun yarım asrı birkaç yıl geçebilmiş ömrüne sığmıştı. Gaflet etme; bir tarih taşıyorsun. İstikbal olmuş bir mazi götürüyorsun. Maziyi istikbale naklediyorsun. Taşı; yükün ağır, fakat paha biçilmez bir kıymettir. Taşı; O’nu taşıyarak sen de tarih oluyorsun. Bunu bilerek taşı!

Yer nemli, gök nemli, gözlerin nemli. Bu ıslak hava içinde kaskatı ve kupkuru bir şey taşımaktasın. Üzülme. Maddenin ve ruhun bu çiseleyen yaşlarıyla o katılık yumuşuyor, o katılık yavaş yavaş yok oluyor. Hissetmiyor musun, taşıdığın cansız şeye yepyeni, başka bir hayat gelmektedir. Ve onun için değil midir ki O’nu taşıırken bu hayat sana da sirayet ederek o aziz yükün altında dipdirisin. Canlısınız; taşıyan da taşınan da. Ölüm artık siliniyor. Fanilik beka ile omuz omuz...

Bu kadar yakınlık içerisinde O’nu hayatta hissetmiyor musun? Taşı; bir ölü değil, bir diri taşıyorsun. Taşı, O’nu taşıyarak yaşayacaksın. Yaşadıkça O’nu taşıyacaksın. Taşı, taşı!..”(Şengör, Celal, Hasan-Ali Yücel ve Türk Aydınlanması, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3. Basım, İstanbul, 2017, s. 15-16.)

Bu satırların sahibi, köy enstitülerini kuran, kökleşik(klasik) Avrupa yapıtların Türkçeye çevirilerini başlatan, cumhuriyet tarihinin en başarılı milli eğitim bakanlarından olan; ve Atatürkçüler (!) tarafından komünistlikle suçlanıp bakanlıktan uzaklaştırılan Hasan Ali Yücel’den başkası değil. Hasan Ali Yücel’in sürdürmek istediği Türk Devrimi; kimi erk ve para sahiplerini rahatsız ettiği, onların çıkarlarına gölge düşürdüğü için yarıda kesildi. İşte tutuculuk, böylesine bencil ve böylesine düşüncesizdir.

Karşıdevrimin zararları, yalnız düşünsel boyutta kalmadı. Genç cumhuriyetin ilk yıllarında Kubilay’ı, ilerleyen zamanlarda Uğur Mumcu’yu, Ahmet Taner Kışlalı’yı, Türkan Saylan’ı, Bahriye Üçok’u, Necip Habletmitoğlu’nu, Muammer Aksoy’u, Abdi İpekçi’yi ve daha nicelerini yuttu. Sonrasında kişilerle yetinmeyip kurumları çökertmeye başladı. Karşıdevrim, ister istemez kökleşti, eğitimin de ele geçirilmesiyle kuşakların düşününde onulmaz yaralar açtı.

Karşıdevrimin olumsuz sonuçları gün gibi ortadadır. İnsanımızı bilimden, sanattan, felsefeden ve hatta düşünmekten alıkoyan bu süreç; ülkemiz kurumlarının hemen hepsini yozlaştırmıştır. Siyasanın, yargının, eğitimin, iktisadın yozlaştığını biliyorduk da sözgelimi karşıdevrimin, Türk ordusu içerisinde yaptıklarını gördüğümüzde çok şaşırдық. Önce Ergenekon ve Balyoz kumpaslarıyla Atatürkçülerden arındırılmaya çalışıldı; ardından 15 Temmuz’da, bir şekilde ordu içine girmiş yobazlar tarafından darbe girişiminde bulunuldu. Halkın erkten bile daha çok güvendiği bir kurum olan, Türk Devrimi’nin mimarlarını bağrından çıkaran ordumuz içinde yaşananlar; karşıdevrimin nelere mal olabileceğinin apaçık göstergesidir.

Karşıdevrim, olanca hızıyla devam ediyor. Biz ne denli gerçeklerin bilincinde olsak da sürüyor. Demek ki bilmek yeterli değil. Zaten bu nedenle “*bilmek*” ile “*yapabilmek*” arasında büyük bir ayrım var. Karşıdevrimi yenmenin yolu, Atatürk’ün Türk ulusuna öğrettiği gibi Aydınlanmacı düşünceyi öğrenip benimseyerek yaşamına uygulamaktan ibarettir. Yani çalışkan, seçkin ve direktken bireyler dönüşmek. Gerisi, günün koşulları çerçevesinde şekillenecektir; ama başarı, kesinlikle gelecektir.

NEOLİBERALİZM: "MERHABA" - 5 NİSAN 1994 KRİZİ

Onur POLAT

Türkiye'de yaşanan sermaye hareketleri ile birlikte neoliberalizm, bize ilk selamını 5 Nisan 1994 Krizi ile vermiştir.

Cumhuriyet ilanından bu yana ülkemiz pek çok ekonomik kriz yaşamıştır. Bir önceki yazıda belirttiğim gibi ele aldığımız dönemde yaşanan kriz ortamı, 24 Ocak Kararları ve 12 Eylül Darbesi gibi demokratik olmayan yollarla "dönüşümün" temel taşlarını oluşturmuş; ve bu dönemin devamında Türkiye, neoliberal politikalarla sermaye hareketlerine altın tepside sunulur hale gelmiştir.

"Dünyada ise bu dönüşüme Amerika Birleşik Devletleri'nde Ronald Reagan, Birleşik Krallık' ta Margaret Thatcher demokratik seçimlerle bu değişimi gerçekleştirmek için iktidara gelmelerine rağmen, Şili'de Pinochet ve Türkiye'deki değişimler askeri darbeler ile olmuştur." (Harvey,D,(2015) " A Brief History of Capitalism")

ABD ve Britanya'da yukarıda adı geçen yönetimlerin yaptıkları radikal dönüşümleri "neoliberal karşıdevrim" olarak adlandırdıkları da belirtmek gerekir. 5 Nisan 1994 Krizi'ni anlatırken gelinen süreci daha anlaşılır olması açısından birkaç başlık altında sıralarsak:

1980-1988 Arası Dönem

Bu dönem, sorunların yüzeysel olarak çözülmeye çalışıldığı fakat sonuçta çok daha derin bunalımlarla karşı karşıya kalındığı dönem olarak tanımlanabilir. 1981-1983 yıllarının askeri rejim, 1984-1988 yıllarının ise ANAP Dönemi olduğunu da vurgulamak gerekir.

Daha önce Demirel hükümetlerinde Devlet Planlama Teşkilatı(DPT) müsteşarlığı ve başbakanlık müsteşarlığı gibi görevleri üstlenen, ardından 12 Eylül Darbesi ile ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı olarak atanan, nihayetinde ANAP genel başkanı ve başbakanlık görevlerinde bulunan Turgut Özal'ın, Türkiye ekonomisinin dışı açılışında en etkili siyasetçi olduğunu ve bu etkinin, 1980'lerin sonrasında da devam ettiği bilinmektedir.

24 Ocak Kararları ile piyasaya dayalı, dışı açık ekonomi yaratma hedefi, bir dizi önlemin uygulanması ile başladı. 1981 Mayıs ayından itibaren günlük olarak belirlenen döviz kurlarına, ihracatı teşvik etmek amacıyla çeşitli vergi ve diğer destekler sağlanıyor, bununla birlikte ödeme rejimlerinde önemli serbestleşmeler devreye giriyordu.

"İç piyasalarda ise fiyat kontrolleri kaldırılıyor, kamu finansmanında iyileşme sağlamak amacıyla KİT (Kamu İktisadi Teşebbüsleri) ürünlerine yüksek oranda zam yapıyor, ekonominin çeşitli alanlarındaki kamu sübvansiyonları ya da destekleri kaldırılıyordu." (Şevket Pamuk, Türkiye'nin 200 Yıllık İktisat Tarihi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.2016, s. 266

Askeri rejim dönemi, esasen 24 Ocak kararları ile gelen sermaye taleplerinin askeri yöntemlerle disiplin altına alınmasıdır. Buradaki disiplinden kasıt sermayenin karşı saldırıya geçmesine olanak sağlamış olmasıdır. Bu dönemde karşımıza çıkan grev yasağı, sendikal faaliyetlerin askıya alınması vb. uygulamalar, bu döneme ilişkin yaptığımız tanımın somut örnekleridir.

1984 yılında gelir vergisinin çok önemli bir denetleme ögesi olan servet beyannamesinin kaldırılması, 1985 yılı başında katma değer vergisinin kabulü ve 1985 yılından itibaren Hazine'nin bankalara tahvil ve bono satarak Hazine ile bankalar arasında hassas dengelerin oluşturulması gibi gelişmeler, dönemin yaklaşımını anlamak açısından önemli gelişmelerdir.

1989 Sonrası Dönem

Bu dönemin ayrı olarak ele alınmasını sağlayan önemli gelişmelerden birisi askeri rejimin çizdiği baskıcı atmosferin de dağılmasıyla ortaya çıkan direnme dalgasıdır. Yeni programın hedef aldığı ücretlerin ve tarımsal üreticilerin gelirlerinin düşürülmesi yönündeki uygulamalar, işçi örgütlerinin direnişiyle karşılaştı. Dolayısıyla bu direnme dalgası işçi sınıfından başlayarak toplumun tamamını etkilemiştir. Özellikle bu dönemdeki işçi hareketleri, grevler ve bunların yarattığı ortamda uzun süre sonra yeniden ortaya çıkabilen sendikalar apayrı bir yazı konusudur. Meraklıları "*Bahar Eylemleri*" adıyla aramalar yaparak ulaşabilirler.

Bunun yanında 1989'da sermaye hareketleri üzerindeki kısıtların kaldırılması ile finansal serbestleşme politikaları tamamlanmıştır. "*1989 yılında sermaye hareketlerinin serbest bırakılmasıyla birlikte TL, reel anlamda değer kazanmaya başlamış; kur değerli tutulduğundan kısa vadeli sermaye hareketlerini yurtiçine çekebilmek için faiz oranları yüksek tutulmuştur. Bu dönemde reel faizler yükselmeye başlamıştır.*

Ayrıca 1984-1990 döneminde dış borç geri ödemeleri yoğunlaştığından, bu dönemde dış borç ödemeleri genelde iç borçlanmaya başvurulmuş ve yapılmıştır. Bu da faiz oranlarının yükselmesine neden olmuştur. Faiz oranlarının yükselmesi sonucu kısa vadeli sermaye hareketleri hızlanmış ve 1990 yılında doruk noktaya ulaşmıştır. Kısa vadeli sermaye girişi, ithalatın finansmanı ve aynı zamanda kamu açıklarının iç borçlanma yoluyla kapatılması için kullanılmıştır.” (Alper Alemdar, Finansal Liberizasyon ve Türkiye 1944 Krizi, <https://www.academia.edu>)

5 Nisan 1994 Krizi

Türkiye ekonomisi maalesef 1970 sonlarında olduğu gibi 1980'lerin sonuna doğru da çıkmaza sürüklenmiştir. Bu dönemdeki siyasal iktidarların en büyük problemi olan döviz sorununu aştıkları düşüncesiyle alınmayan önlemler neticesiyle 1994 yılı başında Türkiye, yeniden bir ekonomik krizin içine girmiştir.

“Uzun bir süre istikrarlı görünen dolar-TL paritesi ciddi şekilde bozulmuş, enflasyonist beklentiler büyük ölçüde artmış, Hazine içeride borçlanamaz duruma gelmiştir. ABD’li kredi değerlendirme kurumlarının Türkiye’nin kredi değerliliğini arka arkaya düşürmesi sonucu dış kredi bulma imkanı da kalmayınca siyasal iktidar bir ekonomik istikrar paketini yürürlüğe koymuş ve hemen peşinden IMF ile bir stand-by (destekleme) düzenlemesine girilmiştir.” (Mahfi Eğilmez. “Küresel Finans Krizi, Remzi Kitabevi.2008 s.71)

5 Nisan krizindeki temel sorun, ekonomideki parayı yönetme ve yönlendirme sorunudur. Aynı dönemde gerçekleşen 1994 Meksika Krizi ile karşılaştırıldığında:

Meksika’da kısa vadeli yabancı sermayenin bir anda ülkeyi terk etmesi ve Merkez Bankası’nın döviz ihtiyacını karşılayamaması dolayısıyla yaşanan likidite sorununa düşmesi sonucu kriz gerçekleşmiş olmasına karşın Türkiye’de 1994 yılında büyük miktarda sermaye hareketleri yaşanmamıştır. Türkiye’deki kriz, paranın yurtiçi piyasalardaki yön değiştirmesi sırasında oluşan dengesizlikler sonucunda yaşanmıştır. Buradaki ortak nokta ise iki ülkenin de üretken faaliyetler yerine kısa vadeli finansman çözümleri ile sorunları çözmeye kalkışmış olmalarıdır. Bu kalkışma ile üretkenlik artışından kaynaklanmayan gelir artışları, gelir dağılımını giderek bozmuş ve toplumsal çalkantılara sebep olmuştur.

5 Nisan programı kapsamında özelleştirme, kamu sektörünün yeniden yapılanması, sosyal güvenlik reformu ve tarım politikalarıyla ilgili yapısal reformlar dahil edilmişse de uygulamada çıkan aksaklıklar ve ülkemizin mevcut ortamının buna müsait olmaması nedeniyle beklenen başarı sağlanamamıştır. Bu kriz, Türkiye ekonomisinde kırılabilirliği azaltıcı bir düzenlemeyi beraberinde getiremediği için önümüzdeki Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerini beraberinde getirdiği düşünülebilir.

SÖYLEV

Arda ÖZTÜRK

2. İnönü Savaşı yengisinin, adeta bir bağımsızlık haykırışıyla sonlanan Londra Kurultayı'nın ardından Ankara erki, git gide kendisine daha özgüvenli hale geliyor ordu için daha kolay erat topluyor; ve Mustafa Kemal Atatürk özelinde Türkiye'nin geleceği, her türlü çağdaş kurumun varlığı ile tasarlanıyordu. Eğitim konusunda “...Atatürk'ün önderliği başta gelir. Haziran 1921 gibi erken bir tarihte bir eğitim kongresindeki konuşmasında söylediği şu sözler bunu iyi yansıtır: “Bu savaş yılları içinde bile dikkatle hazırlanması gereken ulusal eğitim programları geliştirmeliyiz. Bütün eğitim sistemimizin verimli olarak çalışacağı temelleri hazırlamalıyız. Benim inancıma göre ulusumuzun geri kalışında geleneksel eğitim yöntemleri en büyük etken olmuştur. Ulusal eğitimden söz ettiğim zaman bütün geleneksel inançlardan, Doğu'dan ya da Batı'dan gelen bütün yabancı etkilerden arınmış, ulusal niteliğimize uyan eğitimi anlıyorum.”(Berkes, Niyazi, Türkiye'de Çağdaşlaşma, Yapı Kredi Yayınları, 25. Basım, İstanbul 2017, s. 533.)

Üstelik buna yakın tarihteki bir eğitim kurultayı, Türk ordusu Yunanlılar karşısında yenilip geri çekilirken bile yarıda kesilmemiş ve yurdumuzun geleceği, Atatürk'ün deyimiyle “eğitim ordusuna” emanet edilmiştir: “Ankara'da Maarif Kongresi'nin toplandığı saatlerde Kütahya önünde şiddetli çarpışmalar oluyordu. O gün Bozüyük ve Tavşanlı, Yunanlıların eline geçti. Türk ordusu, 4. Tümen Komutanı Yarbay Nazım Bey dahil, pek çok şehit verdi.

17 Temmuz, Maarif Kongresi'nin üçüncü günü; Kütahya, Yunanlılarca işgal edildi. Şehre Yunan bayrağı çekildi. Bunun üzerine Atatürk, trenle Eskişehir'e hareket etti. Karacahisar'daki karargahta İsmet Paşa'yla buluştu ve toparlanmak için ordunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesini istedi.

19 Temmuz, Maarif Kongresi'nin beşinci günü; Türk orduları Eskişehir'i boşalttı. Yunanlılar, Eskişehir ve Seyitgazi'yi işgal etti. Yunan kralı Uşak'a geldi.

21 Temmuz, Maarif Kongresi'nin yedinci günü; Eskişehir'i alabilmek için Türk ordusu karşı taarruza geçti. Ancak taarruz başarısız oldu. 21 Temmuz'da Maarif Kongresi çalışmalarını tamamlayarak dağıldı.

Sakarya Savaşı'nın başlamasına sadece bir ay vardı.”(Meydan, Sinan, Yüzyılın Kitabı, İnkılap Kitabevi, 1. Basım, İstanbul 2018, s. 222.)

Bu yenilgiler karşısında Ankara'daki kamutay(meclis), birbirinden oldukça ayrımlı tutumlara sahne oldu. Sayıtlar(mebus) Mustafa Kemal Atatürk'ün ordunun başına geçmesini talep etmeye başladılar. Atatürk'ün bu konudaki yorumu şöyle: “Beni doğrudan doğruya ordunun başına geçmem teklifinde bulunanların düşünce ve maksatlarını ikiye ayırmak mümkündür. Benim ve benimle birlikte birçoklarının o zaman anladığımızı göre birtakım kimseler, artık ordunun yenildiği, davanın kaybedildiği yargısına varmışlardır. Bu sebeple duydukları öfke ve huncin acısını benden almak istiyorlardı. İstiyorlardı ki kendi zanlarına göre bozguna uğramış ve bozguna devam edecek olan ordunun başında benim de şahsiyetim bozguna uğrasın! Diğer birtakım kimseler, diyebilirim ki çoğunluk, bana karşı duydukları güven dolayısıyla, samimi olarak ordunun başına geçmemi arzu ediyorlardı.”(Atatürk, Mustafa Kemal, Nutuk, Akvaryum Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul, 2007, s. 459.) Bu durum üzerine Atatürk, Başkomutanlık yetkisini kabul etti; ancak kendi isteğiyle bu yetkiyi üç ay süreyle sınırladı.

Başkomutanlık yetkisini alan Atatürk, Sakarya Nehri'nin doğusuna çektiği orduyu hazırlamaya koyuldu. Hem kendisine güvenenleri haklı çıkarmak hem de kuyusunu kazanlara söz hakkı vermemek adına bir süel(askeri) başarı kazanması çok önemliydi. Ricatın ardından yakın zamanda Yunan saldırısı bekleniyordu. Nitekim öyle de oldu, geri çekilmeden yaklaşık bir ay sonra Sakarya Meydan Muharebesi başladı.

Yirmi iki gün yirmi iki gece süren savaş, tarihin gördüğü en uzun süreli meydan savaşı olma özelliğini taşıyor. Savaşın ilk haftası Yunanlılar önemli başarılar kazandılar, öyle ki pek çok noktadan Türk cephesini yarmayı başardılar. Gelgelelim karşılarında Mustafa Kemal Atatürk gibi bir süel öke(dahi) vardı: “Normal meydan muharebesi kitaplarında Birinci Dünya Harbi'nin sonuna kadar şu görüş hakimdi: Geri çekilme başladığı zaman bunun bir ricat haline dönmemesi için orduyu cephenin uzunluğuyla mütenasip geri çekmek lazım ki tekrar bir hat kurabilesin. Hattı müdafaa ediyorsun, hattı kaybettiysen yeni bir hat kurman lazım. Mustafa Kemal böyle bir şeyin şart olmadığını görmüştür ve bunu “Biz hattı değil, vatani müdafaa ediyoruz. Dolayısıyla her birlik, müdafaaasını kurabildiği yere kadar çeksin, daha fazla gitmesin. Sathı müdafaa edelim. Bırakalım Yunanlılar aramızda dolaşsın.” diye ifade eder.”(Şengör, Celal, Dahi Diktatör, Ka Kitap, 16. Baskı, İstanbul, 2016, s. 61-62.)

Yani Atatürk'ün ünlü *“Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sath, bütün vatandır.”* sözünün bir açıklaması. Buradaki önemli nokta şu: Atatürk, o güne dek ordu uzmanlarının söylediklerindeki yanlış ayımsayıp doğru olduğunu düşündüğü yöntemi uyguladı. Ancak bunu canı istediği için değil, öyle gerektiği için yaptı. Yani Sakarya Meydan Muharebesi'nin başlangıcındaki yenilgiler, bir anlamda Atatürk'ün süel okullarda, derslerde öğrendiği bilgilerin yanlışlanmasıdır. Dolayısıyla O da ortaya yeni bir düşünce, yeni bir önerme atarak bunu uyguladı.

Başarı da sağlandı. Geri çekilmeyi durduran Türk ordusu bununla yetinmeyip karşı saldırıya geçerek Yunanlıları Sakarya Nehri'nin batısına dek kovaladı. Atatürk'e gazi ve mareşal unvanları verildi. Utkunun(zafere) ardından Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalandı, böylelikle Güney Cephesi kapandı ve oradaki birlik ve cephaneler Batı Cephesi'ne gönderildi. İtalyanlar ise zaten umduklarını bulamadıkları Anadolu'dan umutlarını iyiden iyiye kestiler. *“Afganistan ile yapılan bir antlaşmanın arkasından Moskova Antlaşması gelmiş, bundan sonra da Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan ile ilişkileri düzenleyen tamamlayıcı Kars Sözleşmesi imzalanmıştı. Daha sonra Ukrayna ile askeri ve ekonomik bir antlaşma yapılmış, Ankara'ya bir Ukrayna heyeti gelmişti. Türkiye'den de Tiflis'e bir heyet gönderilmişti. Türkistan'ın merkezi Buhara'da birtakım diplomatik sondajlara girişmişti.”*(Kinross, Lord, Atatürk, Sander Yayınları, 8. Baskı, İstanbul 1981, s. 452.) Bunun yanında İstanbul'da tutuklanıp Malta'ya sürülen Türk asker, aydın ve siyasetçileri ile İstanbul'un resmen işgalinin ardından bir tepki olarak tutuklanan, Anadolu'da görev yapan İngiliz subayları takas edilip Türk tutsaklar kurtarıldı.

“Mustafa Kemal, Sakarya Savaşı'nı bir “subay savaşı” olarak tanımlar. Yengiden altı gün sonra 19 Eylül 1921'de, Meclis'te yaptığı uzun konuşmanın sonunda : “...subaylarımızın kahramanlığı hakkında söyleyecek söz bulamam. Ancak doğru ifade edebilmek için diyebilirim ki bu savaş, bir subay savaşı olmuştur.” der. Sakarya Savaşı'na ön safhada katılan subayların yüzde 80'i, erlerin yüzde 60'ı ya şehit olmuş ya da yaralanmıştı. 42. Alay'ın bütün rütbeli subayları şehit olduğu için alayın komutasını bir yedek subay üstlenmişti. 4. Tümen'in hücum taburunda bir tek subay kalmıştı. Yalnızca Çal Dağı çarpışmasında 3 alay komutanı, 5 tabur komutanı, 82 subay ve 900 er şehit olmuştu. Çevresine hakim Karadağ tepesini almak için “yarım tümen” şehit verilmişti. 8 tümen komutanı, süngü savaşında şehit olmuştu.”(Aydoğan, Metin, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, Umay Yayınları, 25. Baskı, İzmir 2008, s. 291.)

Subayların kahramanlığını ve savaşta etkisini daha iyi anlayabilmek için Sakarya Meydan Muharebesi'nde ordunun yüzde 42'sinin savaşta kaçtığını da belirteyim.

Peki 1. Acun Savaşı'nın ardından bir Alman denizaltısı ile Karadeniz üzerinden kaçarak sonunda Rusya'ya sığınan Enver ve Cemal paşalara ne oldu? *“... Enver Paşa, savaşın milliyetçiler aleyhine geliştiği sıralarda, Türk asıllı Müslümanlar arasında ihtilalci gruplar kurmuş ve bir Kafkas Ordusu başında Anadolu'ya yürüyüp bir hükümet darbesiyle Mustafa Kemal'in rejimini devirmeyi tasarlamıştı. Trabzon'daki bir ajanı eliyle, sözde Mustafa Kemal'e yardım etmek, aslında ise kendi niyetlerini sağlamak için bir tabur kurmayı da denemiş; meclisteki birkaç muhalif mebusun, özellikle İttihatçıların desteğini elde etmişti. Ancak Mustafa Kemal'in Sakarya'daki başarısı, onun bu hayal ve entrikalarını boşa çıkardı. Enver Paşa, Ruslarla olan ilişkilerinde de hayal kırıklığına uğramıştı. Ruslar ona ya güvenmiyorlar ya da kendisini pek ciddiye almıyorlardı. Böylece bir kere daha Turancı emellerin peşinde, yine Doğu'ya döndü. Yanına birkaç taraftar toplayarak Türkistan'a gitti ve burada Türk ırkından başıbozuk kuvvetlerle Bolşeviklere karşı bir savaş açılmasını destekledi. Bir ara Buhara'da Emir bile oldu. Ancak Ruslar, üzerine kuvvetli bir ordu gönderdiler ve Enver Paşa, 1922 yazının bir sabahında Ruslara karşı dövüşürken, mitralyözlerin ateşi altında can verdi.*

Bu arada Cemal Paşa'nın da Ruslarla arası bozulmuştu. Ankara'ya bir subay göndererek Mustafa Kemal'den Türkiye'ye dönmek için izin istedi. Bu istek geri çevrildi. Cemal Paşa, az bir zaman sonra Tiflis'te öldürüldü. Böylece Kafkasya, Jön Türkler için bir mezar olmuştu.”(Kinross, Lord, age, s. 455.)

Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde kazanılan bu savaşın ardından kendisinin yenileceğini ve siyasal gücünü yitireceğini düşünen kamutaydaki karşıtları, Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun üstünlüğü üzerine İkinci Grup adı altında örgütlenme gereği duydu. İki grup arasındaki en önemli tartışmalardan biri, Sakarya Meydan Muharebesi'nin ardından beklemeden saldırıya geçilmesi konusunda oldu. İkinci Grup ile onların ikna ettiği kimi diğer sayılabılır, ordunun saldırıya geçmesi gerektiğini; öyle ki yalnızca Yunanlılara değil, İngilizlere de saldırılması gerektiğini savunuyorlardı.

Atatürk'ün yorumuyla “anlamsız ve mantıksız” olan bu düşünceler, kamutayca onaylanmayacaktı. O, herhangi bir saldırı değil, geniş çaplı ve bitirici tek bir saldırı istiyordu. Bunun içinse hazırlanmak gerekiyordu. Bu amaçla bilindiği gibi Tekalifi Milliyet emirleri uygulandı.

Bu sıralarda kamutayda Başkomutanlık yetkisi ile ilgili tartışmalar ortaya çıktı. Atatürk'ün üç ay süre koyduğu yetkinin uzatılıp uzatılmayacağı tartışılıyordu. Öyle görünüyordu ki Başkomutanlık yetkisi uzatılmayacaktı. Bunun üzerine Atatürk, kamutay kürsüsünden uzun uzun açıklamalarda bulunup en sonunda: **“Düşman karşısında bulunan ordumuz, başsız kalamazdı. Bunun için bırakmadım, bırakmam ve bırakmayacağım.”**(Atatürk, Mustafa Kemal, age, s. 494.) diyerek kamutayı, Başkomutanlık yetkisini 11 ret, 15 çekimsere karşı 117 oy ile uzatmaya zorladı. Büyük Taarruz hazırlıkları başladı.

“...Mustafa Kemal’le kurmay heyeti Akşehir’de bir futbol maçı seyrediyorlardı. Bu, Genelkurmay toplantısını gizlemek için bulunan bir bahane idi. Toplantıda İzmir yönündeki Türk saldırısının tarihi ile son hazırlıklar kararlaştırılacaktı. Saldırı planı, dokuz ay öncesinden Mustafa Kemal’le Fevzi ve İsmet Paşalar arasında tasarlanmış bulunuyordu.”(Kinross, Lord, age, s. 472.)

“Mustafa Kemal 1922 yılının Haziran ortasında taarruz emrini verdi. Büyük gizlilikle, bunun için intikaller çoğunlukla geceleri yapıyordu, Türk ordusunun büyük bir bölümü bir noktaya, Afyon’un güneyine toplandı. Burada bir imha muharebesi yapılacak, yani Yunan ordusu, askeri ve gereçleriyle hiç savaşamayacak duruma düşürülecekti.”(Akşin, Sina, Kısa Türkiye Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, 20. Basım, İstanbul 2016, s. 168.) Atatürk, Başkomutanlık Meydan Muharebesi’ni yöneteceği konumluğa(üs) gizlice gitmeyi kararlaştırmıştı. Bunun için evinde bir çay partisi vereceği yalanı uydurulmuş ve dikkatler Ankara üzerine çekilmişken O, geceleynin gizlice araba ile Ankara’dan ayrılıp cepheye gitmişti. Ancak bu oyuna herkesi inandıramadı: **“Annesine, elini öpüp vedalaşırken, bir çay ziyafetine gittiğini söylemişti. Zübeyde Hanım O’nun üniformasına, çizmelerine bir göz attıktan sonra: “Bu çay ziyafeti değil.” dedi. Mustafa Kemal, O’nu yatıştırarak yanından ayrıldı. Annesi daha sonra bölge komutanına telefon ederek nerede olduğunu sordu; yine “çay ziyafetinde” diye cevap verildi. Zübeyde Hanım “Hayır.” dedi. “Biliyorum, savaşa gitti.”. Oğluna bir mektup yazdı:**

“Oğlum, seni bekledim. Gelmedin. Çaya gittiğini söylemiştin bana. Ama cepheye gittiğini biliyorum. Senin için dua ettiğimi bilmeni isterim. Savaşı kazanmadan geri gelme.”(Kinross, Lord, age, s. 474.)

“26 Ağustos sabahı taarruz başladı. Her taraftan kuşatılan, geri püskürtülen Yunan kuvvetleri, 30 Ağustos günü Dumlupınar’da Başkomutanlık Meydan Muharebesi’nde imha edici darbeyi yediler.

Bozgun halinde kaçan Yunan kuvvetlerinin toparlanmasına olanak vermemek için Atatürk üç koldan ve hızla İzmir’e ilerleme komutunu verdi: “Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir, ileri!”. Bu hız hem imha muharebesinin gereğini yerine getirmek için hem kaçan Yunanlıların zulüm yapmalarına, köyleri, kentleri yakmalarına olanak vermemek için gerekliydi. Çünkü maalesef Yunan işgali, Anadolu’da büyük zulümlere sebep olmuştu.

9 Eylül’de İzmir’i, 10 Eylül’de Bursa’yı kurtardı. Maalesef Yunanlıların yaktığı birçok yer gibi İzmir de yangın gördü. Türk düşmanların bu yangının Türkler tarafından çıkarıldığını iddia etmişlerdir. Oysa Avrupalı olan İzmir itfaiye müdürünün raporuna göre yangını Ermeniler çıkarmıştır.”(Akşin, Sina, age, s. 169.)

Bu büyük süel utkunun mimarı Gazi Mustafa Kemal Atatürk, kendi başarısı ile ilgili ne söylüyor peki?: **“Ben askeri deha falan bilmiyorum. Herhangi bir zorluk önünde kaldığım zaman benim yaptığım iş şudur: Durumu iyice tespit etmek, sonra bu durum karşısında alınacak önlemleri iyice tespit etmek, sonra bu durum karşısında alınacak önlemlerin ne olduğuna karar vermek. Bu kararı bir kez verdikten sonra artık acaba yapayım mı, yapmayayım mı diye tereddüt etmemek. Tereddütsüz kararı tatbik etmek. Ve başarılı olacağıma inanarak uygulamak.”**(Mütercimler, Erol, Fikrimizin Rehberi, Alfa Yayınları, 10. Basım, İstanbul, 2016,s. 747.)

Yıllardır süren savaş sonunda durulmuş; Türk ordusu, yıllardır yokluk içinde verdiği savaşımdan yengiyle ayrılmıştı. Ulu Önder’in bitmek tükenmek bilmeyen çabaları; subayların, eratin, aydınların, sayılabaların özverili çalışmaları Türk Devrimi’nin kapısını aralamıştı. Gelgelelim Atatürk’ümüz, bu yolda yine yalnız kalacaktı. İzmir’e girdikten sonra şu sözleri söylemesi çok anlamlıdır: **“Halide Edip, geçmiş günlerde neler çekmiş olduklarını düşünerek Mustafa Kemal Paşa’nın neşesinden ferahlık duyuyordu:**

“İzmir’i aldıktan sonra artık biraz dinlenirsiniz Paşam. Çok yorulunuz.”

“Dinlenmek mi? Yunanlılardan sonra birbirimizle kavga edeceğiz, birbirimizi yiyeceğiz.”(Kinross, Lord, age, s. 480.)

Bu yenginin ardından 11 Ekim 1922’de Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı. Türkiye’yi İsmet Paşa başkanlığındaki heyet temsil etti. Bu antlaşmada Doğu Trakya, yurdumuza katıldı. Kurtuluş Savaşı’nın süel bölümü böylece noktalandı. Bundan sonra Lozan’da, yine İsmet Paşa’nın temsili; ancak Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde bir **“diplomasi savaşı”** başlayacaktı.

AFRİN HAREKATI

Artun ÖZ

Afrin, Hatay ve Kilis illerimizin sınırında bulunan, Suriye'nin kuzeybatısında yer alan kentlerden biridir. Bu bölge yıllarca Kürtlerin yaşamış olduğu, Suriye'nin kuzeyinde bulunan; ilçemiz Cizre'den, Afrin'e kadar uzanan Kürt bölgesi olarak görülüyordu. Peki biz bu bölgeye aniden girme kararını –aslında yılarca planlanıp zamanı gelince uygulamaya konulan– neden almaya karar verdik?

Başlamadan önce biraz bu kentten bahsedelim. Afrin, yaklaşık bir milyon nüfuslu bir kenttir. Bu nüfusun çoğunluğunu Kürtler oluştururken daha sonraları Suriye iç savaşından kaçıp buraya sığınan insanların gelmesiyle Suriyeli sayısı 400 bine yaklaşmıştır. Bölge, iç savaş zamanında kritik bir yer olmuştur. Osmanlı döneminde Kilis'e bağlı olan Afrin, ekonomisini zeytin, zeytinyağı ve Halep sabunu ticareti yaparak sağlıyor. Bu yüzden de şehrin sembolü zeytin ağacı. 2012 yılında Esad rejiminin Kürtlerin kurmuş olduğu parti olan PYD (Demokratik Birlik Partisi) ile çatışmalardan kazanılan bölge, PYD'nin ilk toprak kazanımı olmuştur. 2014 yılına geldiğimizde ise PYD burada özerk yönetim ilan etti ve “*kanton*” ismini verdi. Kısaca 2012 yılından beri bu bölge PYD rejimi altında.

Zeytin dalı olarak adlandırdığımız Afrin hareketinin asıl amacının hudut güvenliğini sağlamak, sınır hattını terör örgütünden temizlemek ve orada bulunan halkı terörist zulmünden kurtarmak olduğu söylendi. Fırat Kalkanı 2 diye de adlandırılan hareket, orada özerk terör örgütü grupları oluşturulmasına fırsat vermemek için de yapılıyor. Ama bu harekate ge. kalınması,, yıllardır silahlanan terör örgütlerini daha da güçlendirip rahatça karşılık vermelerine imkan sağladı. Sanki bugünlere yıllarca hazırlık yapıp terör örgütlerinin güzelce yerleşip silahlanması beklenilmiş gibi. Eskiden beri o sınırlarda terör olayları hep varlığını koruyordu zaten.

Biz PYD ve YPG (Halk Koruma Birlikleri)'yi terör örgütü kabul etsek de ABD ve Rusya terör örgütü olarak kabul etmiyor. Bu bölgede ABD, Rusya ve Suriye hükümetinin de üsleri bulunuyor. ABD zaten YPG'yi silahlandıran ülke olduğu için onlara kalkan görevini de görmüş oluyor. Rusya başından beri PYD'nin Esad rejimi ile bağlantı kurmasını istiyordu. Suriye'nin yeniden şekillenmesi sürecinde ülkenin kuzey tarafında Kürtler için özerk bir bölge, planları arasındaydı. Ama bunun için PYD'nin ABD ile olan ilişkisini kesmesini istiyordu. Ama PYD bunu yapmayınca Türkiye için de yeşil ışık yanmış oldu ve hareket başladı.

Afrin'deki 8 bin civarı teröriste karşı bir zafer elde etsek bile yeraltında örgütlenen ve yıllar sonra tekrar ortaya çıkabilecek olan bir yapı her zaman mevcut. Bu yapıdan önce terör örgütlerini silahlandıran ülkeler olduğu sürece de işin içinden çıkılmaz.

Yıllardır burada yaşayan Kürt halkı, ikiye bölünmüş durumda. Düşman taraflarla iş birliğine giren bir grup oluştu. Buradaki halkın üstünde yıllar boyu oynandığı için normal hayatını yaşamayı tercih eden Kürtler de artık terörist olarak görülmeye başlandı. 1960'larda Suriye Baas Partisi, buradaki Kürt bölgesinin yapısıyla oynamak için Kürt ailelerini buradan uzaklaştırıp ülkenin güneyine sürgüne gönderiyordu. Güneyden getirilen Araplar da bu Kürt bölgesine yerleştiriliyordu. 1970 ve 1980'lerde de bu “*yapıyla oynama*”, Irak Baas Partisi tarafından da benzer şekillerde devam ettirildi. Yıllar boyunca bu olaylar zincirinden dolayı Kürt nüfusunun çokluğundan Afrin'e yapılan silahlı bir müdahale, maalesef terör grubuna değil; bütün Kürtlere yapılan bir müdahale olarak algılanır. Afrin, savunulacaktır. Burada yaşayan Kürtler kendi topraklarını, bölgelerini savunmak isteyeceklerdir.

Bu olaylar çerçevesinde ülkemizde bu operasyonun yanlış olduğunu düşünen insan sayısı çok. Savaşın yanlış bir adım olduğunu orada sivil halkın da olduğu söylenmekte. Ne yazık ki şu an bile bazı gazeteci ve yazarlar sosyal medya paylaşımlarından dolayı gözaltına alınmış durumdadır. Herkes, terör örgütüne değil; orada yıllardır yaşamını sürdüren Kürt halkına müdahaleyi protesto etmeye çalışmakta. Cumhurbaşkanlığı ise –yani devlet– bu durumu yoğun baskı altında tutarak yapılabilecek demokratik protestoları engellemekte. Bunun yanında iktidar nöbetçileri, sosyal medya üzerinden hain avına çıkmaya başladılar bile. Muhalif kesimler artık konuşmaya başladıkları anda susturulmaya çalışılıyorlar. Gerçi söyledikleri sözleri bile, korkudan tekrar tartıp söylüyorlar. Bu durumun tam tersi olması gerekirken iyice bataklığın içine sürükleniyoruz. Yazdıklarına, çizdiklerime ne derler algısına kapılmadan herkes istediğini dile getirebilmeli.

Son olarak bu operasyonda akıllara takılan birkaç durum söz konusuydu. Bunlardan birincisi: Afrin'den yıl içinde sürekli saldırılar olduğu söyleniyordu. Burada Rusya'nın ve Suriye'nin askerleri olmasına rağmen terör saldırılarının devam etmesi bence mantıksız.

Çünkü Rusya ve Suriye askerleri bu durumu gördüğü anda olaya el atabilme olanağına sahipler. Demek ki Rusya ve Suriye'nin yıl içinde bu durumla ilgilenmemesi veya tamamen göz yummaları akıllarda bu iki ülke için soru işaretleri bırakıyor. İkincisi: ABD hükümetinin açıklamasında: **“Kuzey Suriye’deki müttefiklerimiz eğer kendilerine verdiğimiz mühimmatı amaçları dışında kullanırlarsa hepsini geri alırız.”** denildi. Bu cümle başlı başına saçma. En başında bu mühimmatı alan bir terör örgütü zaten, amaçları dışında bu silahları kullanacakları bariz belli. Hem mühimmatı geri almaya kalksan adamlar ortadan toz olur uçar gider, mümkün değil bulamazsın. Yani bu açıklama insanlarla dalga geçmekten başka bir şey değil. Üçüncüsü: Resmi açıklamalarda Türk Silahlı Kuvvetleri’nin bazı köyleri geri aldığı söyleniyor. Bizim olmayan yabancı topraklarda bu geri alma, kazanılma tanımı biraz abes durmuyor mu? Dördüncüsü: Türk medyası bizi operasyonla ilgili anı anına bilgilendiriyor. Bir söyleminde:

“Türk askerinin terör örgütünden kurtardığı yerleşim alanlarına dönüşler başladı.” şeklinde bilgi aktarıldı. Buradaki sıkıntı: Suriyeliler, zamanında Esad rejiminden, Esad’ın yaptığı saldırılardan kaçtıkları için ülkemize sığınmamışlar mıydı? Peki şimdi o rejimden ne değişti de sığınanlar tekrar geri döndü? Artık Esad rejimi onlara korkutucu gelmiyor mu veya Esad, halkına zulümden vaz mı geçmiştir?

Bu gibi soru işaretleri yaratan duyular herkesin kafasına takılıyor. Bunlardan yola çıkarak da iktidarın, 2019 Cumhurbaşkanlığı Seçimi yaklaşırken içeride gücünü sağlama almak için araçsallaştığı ve bundan dolayı da savaşın uzun süreceği, ne yazık ki açık bir gerçek.

SOSYOLOJİK OLARAK EĞİTİM KURUMU VE SİSTEMİ

Ece ÖZİNÇ

Toplumsal bir varlık olan insan, gereksinimlerini daha iyi karşılamak adına ilk çağlardan beri toplumsal yaşamı tercih etmiş ve zamanla toplulukları, toplum haline getirmiştir. Berelson ve Steiner'in yaygın olarak kabul gören tanımı: *"Kendi kendini devam ettiren, belli bir fiziksel yeri olan, varlığını uzun zaman sürdüren ve hayat şeklini paylaşan insanlar topluluğu."* şeklindedir. (Kongar, E., Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Bilgi Yayınları, Ankara, s.38)

Sosyologların farklı toplum tanımları olsa da toplumları topluluklardan ayıran yegane birkaç temel unsur vardır: Biyolojik varlığını koruyan, coğrafi sınırları olan, üyelerinin benzer yaşam şekillerini paylaştığı ve uzun süreli topluluklar, toplum çizgisindedir. Bu etmenler insanların etkileşimi sağlar, süreklilik kazanan etkileşimlerin kalıplaşması sonucuyla kurumlar oluşur. Yani *"Kurum, bir toplumun sürekli yaşama gereksinimlerini karşılamak, sorunlarını çözmek için ortaya çıkan; toplumca benimsenen, yasa ve kurallara uygun olarak çalışan toplumsal ilişkiler dokusudur."* (Başaran, İ.E, Eğitime Giriş, Ankara, 1994, s.51) Kurumlar, bu bağlamda toplumsal düzenin beyni niteliğini taşırlar. Hem topluma göre şekillenen hem de toplumu şekillendiren bu yapılanmalar, her türlü değişim ve gelişimden etkilenir konumdadır. Çağın gerekleri değiştiğinde insan yapısı değişiyor ve kurumların iç tüzükleri de bu gelişmeye meydan okuyamıyor. Modern toplumlar çağdaş kurumlar inşa ediyor ve bu kurumlar onların refahını sağlıyor.

Eğitim de toplumsal yaşamın merkezi kurumlarından biridir. Bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için kurumların her bir biriminin belli bir düzene tabi olması gerekir. Çünkü kurumlar tamamen toplumsal gereksinimler üzerine ortaya çıkmış olup gereksinimler ortadan kalktığında ya da gereksinime karşılık veremediğinde varlığı sona erecek yapılanmalardır.

Toplumsal düzendeki çarkta eğitim, çok önemli bir dişlidir. Sistemindeki bozulma ya da işleyiş aksaklıkları, eğitimle kazandırılan bilgi, beceri ve yeterliliği etkiler ve bu durumda nitelikli insan gücünde yoksunluk oluşturur. Eğitim, toplumsal kültürü aktarma işlevinden dolayı, kanalı fazla bir iletişim ağı konumundadır; toplumun kültürel birikimi ile koşut gider. Aile, din, ekonomi, güvenlik vb. kurumlarla bağlantı da olan eğitim, bu birimler için topluma uygun ve yararlı insan yetiştirme görevini üstlenir. Aynı zamanda bu kurumların eğitim üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Çağdan çağa değişmeyen tek şey nesillerin eğitilme gereksinimi olsa da bu eğitimin kalitesi ve işlevselliği günden güne değişir konumdadır. Bu durumu en fazla etkileyecek olan öge, genel yönetimdir. Devlet ve devleti işleten hükümetin siyasi tutarlılıkları, toplumda olduğu kadar kurum ve kuruluşların da huzur ve refahında payı büyük olan bir etmenddir.

Sona ermeyen sosyal değişim sürecinde, sağlıklı bir kurumsal düzen için siyasi olguların, fikirlerin, inançların, endüstriyel gelişimlerin, nüfus ve demografik yapının negatif yönde bir değişim ortaya çıkarmaması gerekir. Sistemlerin kölesi olmamak adına, değişimlerin sıkı takipçisi olmalıyız. Peki bu toplumsal değişmeyi yaratan etkenler nelerdir? Toplumda yaşanan ilişkilerin hepsi altyapı ve üstyapının diyalektik bir sentezidir. Altyapı toplumun maddesel koşullarıdır, üst yapı ise tüm düşünsel olanaklarıdır. Değişmelerin etkenleri kendi aralarında iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılır; iç etkenler: Toplumun içinde barındırdığı grupların ve sınıfların yarattığı, tehlikeli olabilen baskılar ve gerilmelerdir. Dış etkenler ise başka toplumların, alakadar olunan toplum üzerindeki etkinlikleridir.

Eğitim sorunları, eğitimin, toplumun ihtiyaçlarına karşılık verebilme ve uyum sağlayabilme sorunlarıdır; eğitimin görevi sosyolojik bir konudur. Eğitim sosyolojisi, toplumsal değişimin gerektirdiği toplumsal ve bireysel ihtiyaçlara eğitimin cevap verme-verememe durumunu okulun özellikleri, bölgesel özellikler, toplumsal eşitsizlik ve sınav sistemleri başlıklarıyla irdeler. Eğitim sistemlerinin kölesi olmak yerine onları işimize yarar şekilde kullanabilme işi için pedagojik(eğitbilimsel) anlamda ele alınmış programlar geliştirmemiz ve bu alanda uzman bir kadronun yardımıyla bütün kültürel dokularımıza belli süreçler boyunca bu sistemleri uygulamalıyız. Önümüzdeki yıllarda ülkemizdeki bu sistem açığının darbelerini göreceğimiz kaçınılmaz bir gerçektir. İhtiyacımız olan, toplum ve bireyi iki ayrı kutup olarak görmeyen bir eğitim anlayışıdır. İyi eğitilmiş, topluma entegre olabilmiş birey, gelişmiş toplum fikrinin ilk adımınıdır.

Eğitim, bireyi yalnızlığa ve karamsarlığa mı iter? Boyun eğmenin ve sistemlere körü körüne bağlılığın geleceğini inşa etmesi için şart olmadığını çocuklara ne zaman anlatacağız? Bu soruların cevabını değiştirecek toplumlar verecektir.

DEĞİŞEN DEĞİŞİR, DEĞİŞTİRİR

İrem SAKARYA

İnsanı tam anlamıyla birey yapan, aldığı eğitim midir? Yoksa diğer bireylere duyduğu saygı mıdır? Bu iki kavram, bir insanı birey yapmaya yeter mi? Peki nedir birey? Toplumunu oluşturan ve toplum içinde bağımsız bir varlığı olan, düşünsel, duygusal, istençsel nitelikleri toplum içinde belirlenen insanların her biridir. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere her insan, bir birey değildir. Neden? Çünkü duygusallık kavramı, oldukça uzak bazılarımıza. Önce saygıyı kaybettik; ardından sevgi, çantasını toplayıp bizi terk etti. Her yeni güne kayıplarla başladık. Kaybettikçe canavara dönüştük. Önce doğayı katlettik; daha sonra kiminin kürkünü, kiminin dişini elde edebilmek için hayvanları öldürdük. Onlar yetmedi, insanları öldürmeye başladık. Kimi bir anneyi, kimi bir eşi, kimiye savunmasız bir çocuğu öldürdü. Nasıl bu kadar acımasız olabildik? Ne ara vicdanımızın sesini bu kadar kulak ardı edebildik? Bir öğretmen adayı olarak sorguluyorum bazen: Böyle bir insanı topluma nasıl kazandırabilirim? Daha doğrusu topluma kazandırabilir miyim? Bu sorunun yanıtını henüz bulabilmiş değilim. Şunu belirteyim ki eğitim, bir noktaya kadar insanı değiştirebilir. Tam anlamıyla değişim, vicdan ve merhamet kavramlarıyla son bulur.

Değişen insan, değişime ve değiştirmeye açık insandır. Değişen insan, değiştirir. Bir insanı bütünüyle değiştirebilmek, biz öğretmenler için mümkün değildir. Neden? Çünkü bize gelen öğrenciler, belirli davranışları kazanıp gelmiş, ailesinden bazı davranışları doğrudan almıştır. Bundan sonraki aşamada bize düşen görev, halihazırda yoğrulmuş bir hamura sadece şekil vermek olacaktır. Malzemesine bizim karar vermediğimiz ama şekil vermek zorunda olduğumuz hamurlar.

Peki bu hamurları en iyi şekilde nasıl değerlendirebiliriz, en iyi nasıl şekil verebiliriz? Öncelikle oluşturulmaya çalışılan tek tip insan profilinden kurtulmalıyız. Ülkemizdeki mevcut müfredatla yaratılmaya çalışılan tek tip insan profili, ülkemiz için ne kadar korkutucu bir durum... Baktıkları yön ve gördükleri şey aynı olan benzer profiller yaratılmaya çalışılıyor. Sorgulamayan, her şeyi olduğu gibi kabul eden özgül bir profil. Bu tür insanlar sorgulamaz; çünkü başka açılardan bakamaz. Sorgulamayan insan, içinde bulunduğu durumu olduğu gibi kabul eder, kabul eden insansa başkasının düşüncesine esir olur. Sorgulamanın temelinde yatan merak duygusunu uyandırdığımızda hamur, yavaş yavaş şekil alacaktır.

Burada biz Atatürkçülere düşen görev, bu hamurları şekillendirirken çokyönlülük katmaktır.

Çokyönlü olan bir insanın bakış açısı da çok yönlü olacaktır.

Bu durumu, tasarım aşamasından çıkıp hayata geçirilmeyi bekleyen “Gençlik Enstitüsü” adlı tasarıyla değiştirmeye çalışacağız. Müfredattan tamamen bağımsız olarak kendi müfredatımızla öğrencilerle dokuz hafta boyunca vakit geçireceğiz. Farklı alanlarda anlatacağımız derslerle öğrencilere kazandırmaya çalışacağımız ilke: Çokyönlülük olacaktır.

Gençlik Enstitüsü, U.Ü. Atatürkçü Düşünce Topluluğu tarafından düzenlenmiş bir tasarı olup Köy Enstitüleri temel alınarak hazırlanmıştır. Topluluk olarak gideceğimiz okulda temel dersler dışında müzik, spor, tiyatro, resim gibi kültürel açıdan öğrenciye, farklı alanlardan farklı bakış açıları kazandırılacak olup belirlediğimiz amaca bir adım daha yaklaşacağız. Atatürkçü Düşünce Topluluğu olarak yapılan etkinliklerin kalıcı olması amacıyla ve Atatürkçü düşüncüyü daha iyi tanıtmak amacıyla hazırlanan tasarıda; haftada bir gün, belirlediğimiz okuldaki öğrencilere kültürel, sosyal ve eğlenirken öğrenme çerçevesinde hazırlanan izlenecek dersler anlatılacaktır. İzlenmede bireyin kendisini daha doğru ifade edebilmesi, o yöndeki eksikliklerinin giderilmesi amacıyla diksiyon dersleri mevcut olup öğrenciyle etkili biçimde iletişime geçebilmek ve onları daha iyi tanımak amacıyla sınıf içi rehberlik dersleri, Fransızca ve İngilizce olmak üzere iki yabancı dil, öğrencilere farklı bakış açıları kazandıracak bilim ve mühendislik dersi, ulusal bir bilinç yaratılması adına edebiyat ve tarih dersleri, öğrencilerin beden dillerini daha etkili kullanabilmeleri ve onlara hayal gücünün sınırsız bir kavram olduğunu anlatabilmek adına drama dersleri yer almaktadır. Ayrıca çeşitli spor ve müzik etkinlikleri, izlenme içerisinde bulunmaktadır.

Biz, Atatürkçü gençler olarak değişime açık olup değiştirmeye, bize yoğrulmuş olarak gelen hamura şekil vermeye başladık. Peki ya siz?

DİLDE YAŞAM ve KİMLİK

Furkan KAYABAŞI

Wittgenstein'in ilk dönemine (Tractatus) ait *"dilimin sınırları, dünyanın sınırları"* ifadesi, benlik ve bireysellik açısından belli bir dilsel solipsizmi ve sınırlı bir varoluşsallığı gösterse de tarihsel, toplumsal ve kültürel olgu olan dilin sınırsız anlam dünyası içinde bu sınırlar parçalanmaktadır. Bu da içinde yaşadığı dünyayla kendisini tanımlayabilen bir insan varoluşu tasvirinin çizildiği anlamına gelmektedir. Aslında Wittgenstein, ilk dönemde, dil-dünya ilişkisine yönelik mantıksal çözümleme çerçevesinde ideal dilin olanaklılığı üzerinde dururken; ikinci dönemde ise dil-bilgisel inceleme temelinde olağan, günlük dili ele alır. Bu anlamda Wittgenstein, felsefi Araştırmalarda *"yaşam-biçimi"* kavramıyla ilişkilendirdiği dili, daha geniş anlam ifade eden bir konuma yerleştirir ve böylelikle özneyi, bir dilde verili olan bağlamla ilişkili olarak kavrar.

Ancak analitik geleneğe ve bu gelenek içerisinde yer alan Wittgenstein'da, dilin dolayımında oluşturulan metafiziksel bir benlik, bireysellik ve kimlik kavramından söz edemeyiz. Diğer taraftan bir dil içerisinde doğan kişi; ancak dilin ayırıcı özelliği sayesinde diğerleri ve var olan şeyler karşısında kendisinin bilincine varabilir ve dilde kişiselleştirdiği dünya görüşü, yani söylemi sayesinde öz bilinçli bir kişilik olarak dünyada var olur. Dolayısıyla kişinin dille ilişkisini, sadece bir dünyayı resmetme ya da sınırsız anlamlar dizisinde bir oyun ilişkisi olarak değil; yaratıcı bir etkinlik olarak anlamak ya da görmek durumundayız. Çünkü dil, sadece düşüncelerimizi ilettiğimiz bir alet veya kendisiyle var olanı resmettiğimiz bir araç ya da sıkıldığımızda istediğimizde kendisinden vazgeçebileceğimiz bir oyun değil; daha kökensel biçimde varoluşsal olarak kendisiyle yapışık olduğumuz, kendisi aracılığıyla kişiliğimizi ve benliğimizi bulduğumuz; kısaca öz bilincimizi kazandığımız ve dünyamızı kurduğumuz yaratıcı ve oluşturucu bir etkinliktir. Kişi, tinsel dünyasını, dilsel dolayımında kişiselleştirebildiği ölçüde dile getirir ve dünyadaki varoluşunu anlamlı kılabilir; dolayısıyla söylem, kişinin bireysel tininin dış görünüşünü ortaya koyar. O halde şöyle ifade edebiliriz: Dilin sınırları, bir anlamda benliğin, kişiliğin, bireyselliğin ve kimliğin sınırlarını ifade etmektedir.

Dilin, sadece işlevsel ve araçsal bir alet değil, aynı zamanda insanın, kendini ve diğer var olanları anlamasının ve açık kılmasının bir özelliği olduğuna ilişkin bir değerlendirmeyi Heidegger'de bulmaktayız. Ona göre *"dil varoluşsal-ontolojik temeli, konuşma ya da söylemdir"*. Bu anlamda dilin görünüşe çıkması olarak konuşma ya da söylem,

Varlığın dile gelmesi, yani diğer var olan şeylerden farklı olarak Varlığı anlama çabası içinde onunla diyaloga girebilen, Varlığın açıklığında onun konutunda yaşayan olarak insanın temel varoluşsal bir özelliğidir. Bu anlamda yerleşmek için insanın bir evi inşa ettiği ve sadece belirli bir konuma ve dayanağa bağlılıkla kendi dünyasını kazandığı kadarıyla, yani insan dilinde yaşar ve dili aracılığıyla dünyasında yaşar; sonuçta dil, Heidegger'in ifade ettiği cümleye göre varlığın evi olduğundan, her ikisi de aynı şeyi ifade etmektedir. Dünya-içinde-var olan olarak insan, dili, yani Varlıkla olan özsel bağlantısını gösteren söylemi sayesinde, diğer var olanlar arasına fırlatılmış olan varoluşunu açık kılmaya ve anlamaya çalışır. Bu anlamda, dünya-içinde tasarı, varoluş olarak kişi, diğerleriyle birlikte olmanın temel biçimi olarak söylem; yani birbirini işitme ve konuşma sayesinde dünyadaki varoluşunu anlamlı kılar, benliğini, kişiliğini ve kimliğini oluşturur. Özne olarak kişi, ancak kendini var olanlar aracılığıyla açık kılmaya çalışan varlığın sesini, sessiz çılgınlığını işitebildiği ölçüde ve kendisi gibi karşılıklı konuşma, yani birbirini dinleme ve anlama çabası içerisinde söylemini kişiselleştirdiği oranda kendisini gerçekleştirebilir. Dolayısıyla kişi, dili sayesinde, bu dünyada bir diyalog varlığı olarak bulunmaktadır.

Ancak diğer taraftan, kişinin Varlıkla ilişkisi bakımından dile ilişkin böylesi metafiziksel ve aşkınsal bir anlayış, paradoksal bir durum yaratır: Tümel ve genel olan varlığın (tanrı, ulus, cemaat, lider, vb.) sesi ya da söylemi karşısında, tikel olanın yani kişinin söyleminin anlamı ve değeri olmayacaktır. Bir başka deyişle kişi, varlığın sesine kulak vermesi ve o sese tabi olması ölçüsünde kendi kişiliğini, bireyselliğini ve kimliğini oluşturacaktır. Bu durumda bağımsız bir kişilikten ve bireysellikten söze dilemeyecektir. Aslında insanın diyalog varlığı olarak nitelendirilmesi, bir Ben-O, yani tek taraflı özne-nesne ilişkisine karşılık, dolaysız bir biçimde yüz yüze diyalog ilişkisi temelinde açıklanan simetrik bir Ben-Sen ilişkisine vurgu yapar. Bu anlamda insanın bir diyalog olması, birbirinden işitmesi ve birbirine söylemesidir. İşiteni, söyleyeni ve hakkında konuşulan şeyi bir araya getiren, bir araya toplayan ve bir arada tutan diyalogdur. Diyalog olarak bu ilişki, Ben'in, Sen'i hakiki Sen olarak biricikliği içinde tecrübe ettiği bir deneyimi ifade eder. Bu hakiki tecrübe ise konuşan ve dinleyenin birbirine açıklığı içerisinde, yani her bir kişinin bir başkasına açık olma olanaklılığı çerçevesinde gerçekleşir.

Aynı zamanda insani ilişkinin olanaklılığı ve temelini ifade eden bir başkasına açık olma, hiç kimse zorlamasa bile kişinin kendi içinde karşı olduğu bazı şeyleri kabul edebilmeyi; yani ötekini işitebilmeyi ifade eder. Bu anlamda kişinin diyalog varlığı olması, bir kimsenin, kendisiyle ve çevresiyle, öteki insanlarla ve şeylerle dilsel dolayımın etkileşiminde, benliğini ve kişiliğini oluşturduğunu ve kendini dilinde gerçekleştirdiğini ifade eder. Bir başka ifadeyle kişi, kişiliğini ancak dil aracılığıyla kazanır ve kendini öz bilinçli bir birey olarak dilsel iletişimin dolayımında kurulan yaşam biçimlerinde gerçekleştirir.

Bu anlamda, *“...insan olarak doğmak başka şey, insan-olmak başka şeydir. Latince konuşanlar çocuğa, pek küçük çocuklara ‘insan’ demeye yanaşmazlarmış. Latince çocuk ‘infans’ır. ‘Infans’ konuşmayan, henüz dili olmayan anlamına gelir. İnsan-oluş dilin oluşturduğu bir süreçtir. Çocuk, bir deyim, konuşukça insanlaşır. (yani) ...söyleneni anlayıp kendi de söze katıldığı için nesnelere üzerinde başkalarıyla bildirişmeye girişeceğinden; artık payına belli bir hak ve sorumluluk düşeceğinden, çocuk insan dünyasının eşliğinden içeri atlar”*.

Dolayısıyla anlama ve anlaşmaya dayalı dilsel bildirişimin özneler arası alanı içerisinde bir kişi, kimliğini edinir, kişiliğini kazanır ve öz-bilince sahip bireysel bir varlık olarak toplumsal yaşama dahil olur. Çünkü “kişiler, yalnızca bir dil ortaklığında ve özneler arası dahil olunan bir yaşam dünyası içerisinde bireyler olarak yetişirler. Bireylerin ve ait olunan topluluğun kimliği, bu oluşum sürecinde ortaya çıkar ve aynı temelde devamı sağlanır. Kişilik, dil tarafından yoğrulur. Kişi, kişiliğini, kişiselleştirdiği, kendisinin kıldığı dilsel anlam dünyasında bulur; kendini özgürleştirir ve yeniden üretir. Dolayısıyla birey olarak kişi, dilsel yeteneğini kullanabilmesi ölçüsünde kişiselleştirebildiği söylemle dünyasını yaratır, biçimlendirir, düzenler ve anlamlı kılar.

Böylelikle kişi, dille döşediği kendi yolunda ilerler. Diğer taraftan insanın bir diyalog varlığı olarak nitelendirilmesi, daha başlangıçta dilsel iletişimin özneler arasılığında biçimlenen bir öz-bilince ve rasyonelliğe vurgu yapar. Bu çerçevede rasyonellik, aynı dili konuşan ve birbirini anlayan bütün kişileri içeren topluluğu oluşturur. Bu açıdan dil, ortak aktivitelere katılan ve aynı aktivite içerisinde yer almış olan ötekinin tutumunu üstlenebilen birey tarafından oluşturulan bir süreçtir. Ötekine tepki gösterdiği edim ve davranışlar-jestler sayesinde birey, ötekinin tutumunu kendi içinde ortaya koyabilir.

Bu nedenle toplumsal ve kültürel bir olgu olan dilin dolayımından geçerek oluşturulan bireysellik ve kişilikte, kendisini bilen özne olarak öz-düşünümsel Ben’in bulunduğu her zaman yönelimsel bir benlik’tir. Dolayısıyla öznellik ya da bireysellik olarak bilen ve eyleyen *“..Ben, ötekilerin tutumuna organizmanın tepkisidir; Benlik, birisinin, ötekilerinin tutumunu kendinde üstlenmesiyle oluşur. Ötekilerin tutumu, kurulan Benliği oluşturur ve birisi, bir Ben olarak buna tepki gösterir”*.

Bu anlamda benlik ya da kendilik, yüz yüze eylemede bir başkasının; yani öteki-egonun bakışında söz konusu olan benim-egomun tasarımı olarak oluşmaktadır. Bunu fenomenolojik anlamda ifade edersek: Ben için aynı davranışlara karşılık gelen yaşanmışlıkların, Öteki’nin davranışlarına yansıtılmasıyla, bir yandan Öteki’nin kendisi için yaşanmışlıklar edinmeye yetenekli bir özne, bir ego olarak kavranması; diğer yandan Ben’in de kendisini öteki-Ben için dışarıdan görülür bir öteki olarak kavranmış olduğum şeyi içermesi söz konusudur.

Bu anlamda benlik, kendi kendini nesne yaparak değil de dışsal bir nesnede, yani dilsel iletişimin özneler arasılığında biçimlenen toplumsal bir nesneyle ilişki temelinde kurulmakta ve bireysellik ve kişilik bu çerçevede oluşmaktadır. Bu anlamda “kimlik, bu biçimiyle sadece Başkalık kavrayışını ifade etmez; aksine daha çok kendi ve yabancı arasındaki etkileşimde deneyimlenen şeyi ifade eder. Bu nedenle *“her ‘ben’i görünmez bağlarla sayısız ‘sen’lere bağlayan aracıdır dil. Tek ben bile kendini, kendisine ‘ben’ diyebilen başka bir ‘ben’in ‘sen’i olarak kavramadıkça gerektiği gibi tanıyamaz. İşte dil, ‘ben’i ‘ben’, ‘sen’i ‘sen’ kılan öncedir”*.

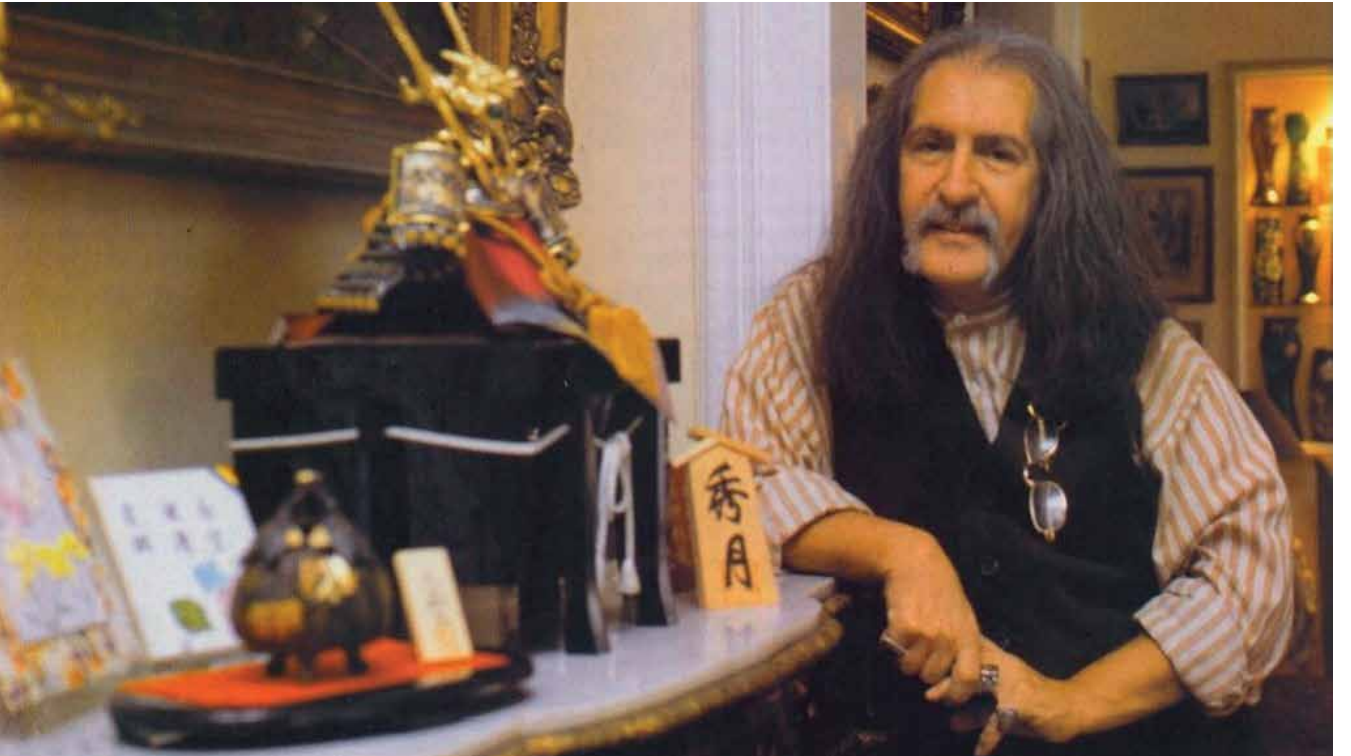
Dolayısıyla benlik tasarımının dil aracılığıyla oluşturulması, aynı zamanda öz-benliği sınırlayan ve ötekileştiren bir Ben’i ve böylelikle biçimlenen bir bireyselliği ve kimliği ifade eder.

BARIŞ MANÇO

Bariş Manço, Fransa'da bir televizyon kanalının canlı yayınına konuktur. Karşısında küstah bir spiker vardır ve Barış Manço'yla dalga geçmektedir. Sürekli *“İşte Türk, yani barbar, vahşi”* vs. demektedir. Barış Manço daha fazla dayanamaz ve spikere *“Yanınızda kâğıt para var mı?”* diye sorar. Bu soru spikeri şaşırtır ve *“Evet var ama ne olacak?”* der. Barış Manço ısrar edince spiker cebindeki kâğıt paraları çıkarır. Bu olaydan az önce Barış Manço canlı yayında *“Anahtar”* adlı şarkısını söylemiştir. Bu şarkının bir bölümü şöyledir: *“Beş Akif-bir saat kulesi, iki kule-bir Fatih, beş Fatih-bir Mevlana, iki Mevlana-bir Sinan”*. Bu şarkı bir matematik sorusudur ve şarkıda adı geçen kişiler o dönemde Türk paralarının arkasında fotoğrafı olan kişilerdir. Barış Manço spikere sorar: *“Bu paranızda fotoğrafı olan kişi kimdir?”* Spiker, *“General”* der. Barış Manço diğer paralardaki kişileri de sorar. Spikerin verdiği cevaplar hep, *“Falanca general, falanca amiral, falanca komutan”* şeklindedir... Bu sefer Barış Manço cebinden Türk paraları çıkarır. Spikere şöyle der:

“Bakın bu parada fotoğrafı görülen kişi Mehmet Akif Ersoy'dur, kendisi büyük bir şairdir. Bu fotoğraftaki işi de Mevlana'dır, bir düşünürdür. Bu paradaki kişi Fatih Sultan Mehmet'tir, adaletin sembolüdür. Bu paradaki kişi ise Atatürk'tür, ‘Yurtta barış, dünyada barış’ diyen ulu önderimizdir. Bizim paralarımız işte bunlar. Biz Türkler ince ruhlu, kibar, medeni insanlar olduğumuz için paralarımızın arkasına şairlerimizin, düşünürlerimizin, bilim adamlarımızın fotoğraflarını bastık. Siz Fransızlar asıl kendiniz barbar, vahşi olduğunuz için paralarımızın arkasına hep savaş yapan adamlarımızın fotoğraflarını basmışınız!”

Bariş Manço'nun bu müthiş cevabından sonra televizyon yöneticileri canlı yayını keserler ve spikeri programdan alırlar. Başka bir spiker gelir ve canlı yayın yeniden başlar. Yeni spiker Barış Manço'dan ve Türkler'den özür diler, programa böylece devam edilir...

ANILARLA ATATÜRK

Atatürk, 16 Mart 1917'de 2. Ordu Komutanlığı'na atandı. Bu tarihten 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi'ne dek 7. Ordu ve kısa bir süre yine Doğu cephesinde Yıldırım Orduları Komutanlığı yaptı. Ordu komutanlığı döneminde yaptığı yazılı uyarılar içinde 20 Eylül 1917 tarihini taşıyan ve Genelkurmay'la Sadrazam Talat Paşa'ya gönderdiği rapor, çok başka bir öneme ve yere sahiptir. Kimi araştırmacıların *“Milli Mücadele öncesine ait en önemli belge”* olarak değerlendirdiği bu rapor, bir generalin askeri durum saptamasından çok, toplumbilim incelemesine ya da tarih yorumuna benzer.

Raporun girişinde toplumun durumunu ele alıyor; halkın sorunları, savaşın ve ülkenin geleceğine bağlı olarak irdeleniyordu. Bu bölümde, Türk toplumunun *“hemen hemen yalnızca kadın, çocuk ve sakatlardan ibaret bir millet”* durumuna düştüğü, *“açlık ve ölümün yaygın”* olduğu belirtiliyor; *“ülke yönetiminin güvenilmez hale geldiği”, “ekonomik yaşamın felç”* olduğu ve yönetim işleyişinin *“anarşi içinde”* bulunduğu açıklanıyordu. Rüşvet yaygın, adalet işlemez, emniyet işgörmez durumdaydı. Toplumda büyük bir yozlaşma yaşıyor, *“hayatta kalabilme çabası en iyi, en dürüst kişilerin bile her türlü kutsal duyguyu yitirmesine”* yol açıyordu. *“Savaş sürerse, hükümet ve hanedanın çökmeye yüz tutan yapısının birdenbire paramparça”* olması kaçınılmazdı.

Savaşın ve ordunun durumunu ele alan bölümlerde; savaş kararlarında girişimcününün elimizden çıktığı, ordunun *“başlangıca göre çok güçsüz”* olduğunu, birliklerdeki asker sayısının *“olması gerekenin beşte birine”* düştüğünü, bunların da yarısının *“ayakta duramayacak kadar güçsüz”* durumda bulunduğunu belirtir ve düşmanı, askeri hareketlerle barışa zorlayacak gücü kalmayan Almanların artık *“geliniz ve bizi yeniniz”* tutumu izlediklerini söyler. Türkiye'de sömürgeci anlayışla sürdürülen Alman politikası ve Türk ordularını komuta eden Alman generalleri hakkında son derece açık, bir o kadar sert yargılar ileri sürer ve şöyle der: *“... Almanların, bizi sömürge biçimine sokma ve ülkemizin bütün kaynaklarını kendi ellerine alma politikasına karşıyım... Bağımsızlık ve özgürlük konularında kıskanç olduğumuz Almanlarca gereği gibi anlaşıldığı gün, onların bizi Bulgarlardan daha saygın göreceklerine size güvence veririm... Falkenhayn, her fırsatta ve herkese karşı Alman olduğunu ve elbette Alman çıkarlarını daha çok düşüneceğini söyleyecek kadar küstaktır... Ülke tümüyle elimizden çıkarak bir Alman sömürgesi durumuna girecektir. Ve General Falkenhayn, bu amaç için bize borç yazılan altınları ve Anadolu'dan getirdiğimiz son Türk kanlarını kullanmış olacaktır.”*

Yapılması gerekenlerin önerildiği son bölümde, koşulların ağırlığına karşın çıkış yolunun bulunduğunu söyler ve bu yol için adını vermeden Misakı Milli anlayışını önerir. Raporu şöyle bitirir: *“Bu kısa açıklamayla “Her şey bitmiş ve bulunacak bir çare kalmamıştır.” demek istemiyorum. Kurtuluş yolu ve çaresi vardır. Ancak en iyi önlemleri bulmak gerekir. Bu önlemler şunlar olabilir: İçeride hükümeti güçlendirmek, beslenmeyi sağlamak, yolsuzlukları en aza indirmek. Elimizde ve gerimizde kalacak bölgeleri ve halkı, dayanamaz ve çürük halde bulmamalıyız. Ülke, sağlam bir hareket üssü halinde kalmalıdır. Askeri politikamız bir savunma politikası olmalı, elimizde kalan kuvvetleri ve tek erini bile sonuna kadar saklamalıyız. Ülke dışında (Misakı Milli sınırları dışında) tek bir Türk askeri kalmamalıdır.”*

Hükümet ve Başkomutanlık, ne bir disiplin soruşturması açtı ne de yazılanları değerlendirmeye aldı. Alışılmadık bir ilgisizlikle saptama ve önerileri yok saydı. Bunun üzerine Mustafa Kemal, ordu komutanlığından istifa etti.

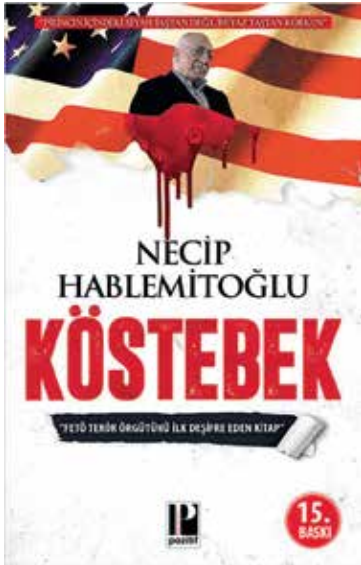
Aydoğan, Metin, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, Umay Yayınları, 25. Baskı, İzmir 2008, s. 79-80.

NECİP HABLEMİTOĞLU

Necip Hablemitoğlu, Türkiye dışındaki Türk topluluklarının yakın tarihi ile ilgili olarak çalışmalar yapmıştır. Orta Avrupa ve Balkanlar'da Türk eserleri, Türk azınlıkları ve Türk şehitlikleri konularında alan çalışmaları yürütmüş; ve bu konularda çeşitli projelerde etkin görev almıştır. Çalışma alanına ilişkin çok sayıda kitap ve makalesi bulunan Hablemitoğlu, öldürüldüğü 18 Aralık 2002 tarihine kadar Ankara Üniversitesi'nde doktor öğretim görevlisi olarak yirmi yıl süresince Atatürk ilkeleri ve devrim tarihi derslerini verdi. Kendisi gibi öğretim üyesi olan Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu ile evli, Kaniye (Kaniye, Osmanlı devletinin en batıdaki kalesi) ve Uyvar (Uyvar, Osmanlı'nın en kuzeydeki kalesi) adında iki kız çocuk babasıydı. 18 Aralık 2002 tarihinde evinin önünde uğradığı silahlı saldırı sonucunda hayata gözlerini kapadı.

"*Devrim şehidi*" dendiğinde akla ilk gelen kişilerden olan Necip Hablemitoğlu, yakın geçmişimizde yaşamış sayılı aydınlarımızdandır. Öldürüldüğü güne dek onlarca kitap ve makale yayımlayan, hem Türk tarihi ve kültürüyle hem de Türkiye'deki gerici örgütlerle ilgili sayısız çalışması bulunan Hablemitoğlu; aramızdan ayrılmış, ancak biz Atatürk gençlerine pek önemli kalıtlar bırakmıştır.

KÖSTEBEK

"*Başka Türkiye yok!*" diyerek yola çıkmış ve bunun bedelini canıyla ödemiş gerçek bir vatansever Necip Hablemitoğlu, "*Köstebek*" kitabında devlet kademelerindeki örgütlenmeleri, devletin nasıl ele geçirildiğini, devlet-parallel devlet çekişmelerini ve açacağı sonuçları kuşkuya yer bırakmadan belgelerle kanıtıyor. Kitabın ilk bölümünün başlığı: "*Fetullahçı İstihbaratçıların Dosyası*" dersek bu kitabın önemini anlatmış oluruz sanırım. Ülkemiz içerisindeki gerici yapılanma, Necip Hablemitoğlu tarafından yıllar önce ortaya konmuştur.

ALMAN VAKIFLARI / BERGAMA DOSYASI

Necip Hablemitoğlu bu kitabında Alman vakıflarının Türkiye'deki etkinliklerine, yapısına ve bağlantılarına ışık tutuyor. Bu vakıfları Bergama'da altın madeni işletilmesinin önüne geçmeye iten değişkenleri inceliyor. Söz konusu vakıflarla işbirliği yapan Türk aydınlarının tutumunu eleştiriyor ve bu kişilerin eylemlerinin ne tür amaçlara hizmet ettiğini ortaya çıkarıyor. Sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin Avrupa kökenli kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerinin ne tür çekinceler içerebileceği konusunda kamuoyunu aydınlatıyor ve düşündürüyor.

TÜRKİYE, ŞERİATÇİ TERÖRÜN VE BATININ KISKACINDAKİ ÜLKE

Hablemitoğlu bu kitabında, Türk Devleti ve bütünlüğünün karşı karşıya kaldığı tehlike ve tehditleri gözler önüne seriyor. Dış güçlerin tarikat ve yıldı üzerinden Türk insanına olan etkisinden söz edip bu güçlerin insanları kendi çıkarları doğrultusunda kullandıklarının altını çiziyor. Tehdit ve tehlikenin yalnızca dış güçler olmadığına vurgu yapan Hablemitoğlu, diğer ülkelerdeki istihbarat örgütleri ve bu örgütlerin eylemlerine de değinirken, Türkiye'nin nasıl bir oyunun içinde olduğunu kanıtlarıyla ortaya koyuyor.

SOVYET RUSYA'DA DEVLET TERÖRÜ

Necip Hablemitoğlu, 1950' li yılların başında, o zamanlar Sovyet bloğuna dahil bulunan Bulgaristan'dan Türkiye'ye sürgün edilmiş bir ailenin çocuğuydu ve bu kitabı yazdığında on dokuz yaşındaydı. Tıpkı bir doktora tezi hazırlar gibi ulaşabildiği bütün kaynakları değerlendirerek o yaşta böyle bir yapıt yazmak kolay iş değildir. Bu araştırma, eli yolda altmış milyondan fazla insanın "*ölüm kampları*" aracılığı ile ortadan kaldırılmasına yol açan Sovyet düzeninin içyüzünü bütün ürkünçlüğüyle, bütün çıplaklığıyla açığa çıkarıyor.

Her Zaman ve Her Yerde!

Hazır! Daima Hazır!

Vatan Uğrunda Can Vermeye!

Cesur! Daima Cesur!

Yurduma Kasteden Düşmanı Yok Etmeye!

Beraber! Daima Beraber!

Şanıma Gölge Olanı Tek Yumrukta Ezmeye!

Kararlı! Daima Kararlı!

Bayrağımı Gök Kubbeden İndirmemeye!

Kimler? Cumhuriyetini Namus Bilenler!

Nerdeler? Her Yerdeler!

Atatürk Gençliği

